

T.C

DÜZCE ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**SPORCU VE SPORCU OLMAYAN BEDENSEL ENGELLİ
BİREYLERİN ÖZGÜVEN VE SOSYAL İSTENİRLİK
DURUMLARININ KARŞILAŞTIRILMASI**

Erhan ŞAHİN
YÜKSEK LİSANS TEZİ

BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI

DANIŞMAN

Yrd. Doç. Dr. Emre TÜREGÜN

Yrd. Doç. Dr. H.Murat ŞAHİN

DÜZCE 2016

T.C
DÜZCE ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**SPORCU VE SPORCU OLMAYAN BEDENSEL ENGELLİ
BİREYLERİN ÖZGÜVEN VE SOSYAL İSTENİRLİK
DURUMLARININ KARŞILAŞTIRILMASI**

Erhan ŞAHİN
YÜKSEK LİSANS TEZİ

BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI

DANIŞMAN
Yrd. Doç. Dr. Emre TÜREGÜN
Yrd. Doç. Dr. H.Murat ŞAHİN

DÜZCE 2016

KABUL VE ONAY

Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı Çerçevesinde
yürütülmüş olan
"Sporcu ve Sporcu Olmayan Bedensel Engelli Bireylerin Özgüven ve Sosyal İstenirlik
Durumlarının Karşılaştırılması
adlı çalışma, aşağıdaki jüri tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Tarihi: 11/01/2016

TEZ SINAV JÜRİSİ

Prof. Dr. Kürşat KARACABEY
Düzce Üniversitesi
Başkan

Yrd. Doç. Dr. Hacı Murat ŞAHİN
Batman Üniversitesi
Üye

Yrd. Doç. Dr. Emre TÜREGÜN
Düzce Üniversitesi
Üye

Yukarıdaki Tez, Yönetim Kurulunun 13 / 01 / 2016 tarih ve 2016/01 sayılı kararı ile kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Recep ÖZMERDİVENLİ
Sağlık Bilimleri Enstitü Müdürü

BEYAN

Bu tez çalışmasının kendi çalışmam olduğunu, tezin planlanmasından yazımına kadar bütün aşamalarda etik dışı davranışımın olmadığını, bu tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, bu tez çalışmasıyla elde edilmeyen bütün bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi ve bu kaynakları da kaynaklar listesine aldığımı, yine bu tezin çalışılması ve yazımı sırasında patent ve telif haklarını ihlal edici bir davranışımın olmadığı beyan ederim.

Erhan ŞAHİN

TEŞEKKÜR

Tez çalışmamda ve hatta yüksek lisans öğrenim sürecimin ilk gününden son gününe kadar desteğinden ve bana olan güveninden dolayı tez danışmanım ve hocam Sayın Yrd. Doç. Dr. Emre TÜREGÜN'e; odasının kapısını her zaman rahatça çaldığım, bilgi ve deneyimini benimle sınırsız paylaşan, eğitim hayatım boyunca hep yanımda olan ve hiçbir zaman desteğini benden esirgemeyen değerli büyüğüm Sayın Yrd. Doç. Dr. H.Murat ŞAHİN'e; yüksekokul müdürümüz değerli hocam Sayın Yrd. Doç. Dr. Veysel OKÇU'ya, tez çalışmamın her safhasında değerli vaktinden ayırıp bana yardımcı olan Sayın Yrd. Doç. Dr. Rasim TÖSTEN'e , yüksek lisans öğrenimimde desteğini hep hissettiğim değerli hocam Sayın Prof. Dr. Kürşat KARACABEY'e ölçeğin uygulanma safhasında yardımlarından dolayı dostlarıma; yüksek lisans sürecinde kendilerinden ders aldığım hocalarıma, tez izleme komitemde ve tez jürimde yer alan hocalarıma; çalışmamın her aşamasında sevgi, sabır ve desteğini hiç bir zaman esirgemeyen sevgili eşime teşekkür ederim.

Düzce

Ocak-2016

Erhan ŞAHİN

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR.....	i
İÇİNDEKİLER	ii
KISALTMALAR ve SİMGELER LİSTESİ.....	iv
ŞEKİL VE TABLOLAR LİSTESİ	v
ÖZET	vii
ABSTRACT.....	viii
I.BÖLÜM.....	1
1.GİRİŞ ve AMAÇ	1
1.1.Araştırmanın Konusu	3
1.2.Araştırmanın Amacı.....	3
1.3.Araştırmanın Alt Amaçları.....	3
1.4.Araştırmanın Önemi.....	3
1.5.Varsayımlar	4
1.6.Sınırlılıklar	4
II. BÖLÜM.....	5
2.GENEL BİLGİLER	5
2.1. Engellilik Kavramı.....	5
2.1.1. Engelliliğin nedenleri	7
2.1.2. Bedensel engelliler ve spor	8
2.2. Özgüven	11
2.2.1. Özgüven kavramı	12
2.2.2. İç özgüven ve dış özgüven	13
2.2.3. Özgüvenin oluşumu	14
2.2.4. Özgüvenin oluşumunu ve gelişimini etkileyen faktörler	15
2.2.5. Yüksek ve düşük özgüvenin özellikleri	21
2.2.6. Özgüvenin sonuçları.....	24
2.3. Sosyal İstenirlik.....	25
2.4.Engelli Bireylerde Özgüven ve Sosyal İstenirlik İlişkisi	27
III. BÖLÜM	33
3.GEREÇ ve YÖNTEM.....	33
3.1.Araştırmanın Modeli	33
3.2.Araştırmanın Evreni ve Örneklemi	33
3.3.Veri Toplama Aracı	33
3.4.Araştırma Verilerinin Toplanması	34
3.5.Verilerin Çözümlemesi	34

IV. BÖLÜM	36
4.BULGULAR.....	36
V.BÖLÜM	57
5.TARTIŞMA VE SONUÇ	57
KAYNAKLAR	61
EKLER.....	69
ÖZGEÇMİŞ	74

KISALTMALAR ve SİMGELER LİSTESİ

- f : Frekans
N: Evren
p: Anlamlılık Değeri
r: Pearson Korelasyon Katsayısı
sd: Standart Değişim
ss: Standart Sapma
 \bar{X} : Aritmetik Ortalama
%: Yüzde

ŞEKİL VE TABLOLAR LİSTESİ

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1:Özgüveni Etkileyen Başlıca Etmenler.....16

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 1: İç Özgüveni ve Dış Özgüveni Sağlam Olan Kişilerin Özellikleri.....14

Tablo 2: Özgüveni Yüksek Olan Çocuklar İle Özgüveni Zayıf Çocukların Nitelikleri.....19

Tablo 3: Araştırmada Yer Alan Katılımcıların Kişisel Özelliklerine Göre Dağılımı.....36

Tablo 4: Araştırmada Yer Alan Katılımcıların Kişisel Özelliklerine Göre Dağılımı 2.....37

Tablo 5: Araştırmada Kullanılan Sosyal İstenirliğe Ait Maddelerin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....38

Tablo 6: Araştırmada Kullanılan Özgüvene Ait Maddelerin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....39

Tablo 7: Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Sosyal İstenirliklerin eve Özgüvene Dair T Testi Sonuçları.....41

Tablo 8: Katılımcıların Medeni Durumlarına Göre Sosyal İstenirliklerine ve Özgüvene Dair T Testi Sonuçları.....42

Tablo 9: Katılımcıların Kayıp Uzuvarlarına Göre Sosyal İstenirliklerine ve Özgüvene Dair T Testi Sonuçları.....42

Tablo 10: Katılımcıların Özel Eğitim Almalarına Göre Sosyal İstenirliklerine ve Özgüvene Dair T Testi Sonuçları.....43

Tablo 11: Katılımcıların Engelli Maaşı Almalarına Göre Sosyal İstenirliklerine ve Özgüvene Dair T Testi Sonuçları.....43

Tablo 12 : Katılımcıların Yaşlarına İlişkin Yapılan Tek Yönlü ANOVA Testi Sonuçları.....44

Tablo 13: Katılımcıların Yaşlarına İlişkin Yapılan Tek Yönlü ANOVA Testi Sonuçlarına Ait Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	45
Tablo 14: Katılımcıların Eğitim Durumlarına İlişkin Yapılan Tek Yönlü ANOVA Testi Sonuçları.....	46
Tablo 15: Katılımcıların Eğitim Durumlarına İlişkin Yapılan Tek Yönlü ANOVA Testi Sonuçlarına Ait Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	47
Tablo 16: Katılımcıların Mesleki Durumlarına İlişkin Yapılan Tek Yönlü ANOVA Testi Sonuçları.....	48
Tablo 17: Katılımcıların Mesleki Durumlarına İlişkin Yapılan Tek Yönlü ANOVA Testi Sonuçlarına Ait Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	50
Tablo 18: Katılımcıların Yerleşim Yerlerine İlişkin Yapılan Tek Yönlü ANOVA Testi Sonuçları.....	51
Tablo 19: Katılımcıların Yerleşim Yerlerine İlişkin Yapılan Tek Yönlü ANOVA Testi Sonuçlarına Ait Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	52
Tablo 20: Katılımcıların Sosyal Faaliyetlere Katılıma İlişkin Yapılan Tek Yönlü ANOVA Testi Sonuçları.....	53
Tablo 21: Katılımcıların Sosyal Faaliyete Katılmalarına İlişkin Yapılan Tek Yönlü ANOVA Testi Sonuçlarına Ait Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	54
Tablo 22: Katılımcıların Sosyal İstenirlik ve Özgüvenleri Arasındaki Korelasyon Değerleri.....	55
Tablo 23: Özgüvenin Sosyal İstenirliği Yordamasına İlişkin Basit Regresyon Analiz Sonuçları.....	56

ÖZET

SPORCU VE SPORCU OLMAYAN BEDENSEL ENGELLİ BİREYLERİN ÖZGÜVEN VE SOSYAL İSTENİRLİK DURUMLARININ KARŞILAŞTIRILMASI

Erhan ŞAHİN

Yüksek Lisans Tezi, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Emre TÜREGÜN

Yrd. Doç. Dr. H.Murat ŞAHİN

Ocak 2016,86sayfa

Araştırmanın temel amacı sporcu ve sporcu olmayan bedensel engellilerin sosyal istenirlik düzeyleri ile özgüven düzeylerinin incelenmesidir. Temel amaç kapsamında bedensel engellilerin sosyal istenirlik düzeyleri ve özgüven düzeylerinin ne olduğu, kişisel özelliklere göre anlamlı farklarının olup olmadığı test edilmiştir. Son olarak bedensel engellilerin özgüven ve sosyal istenirlikleri arasındaki ilişki durumu incelenmiştir.

Araştırma nicel yöntemle desenlenmiş olup ilişkisel tarama modelindedir. Bedensel Engelliler Spor Federasyonu'na bağlı sporcu olan ve olmayan 199 katılımcı araştırmada yer almıştır. Araştırmada ölçme aracı olarak Akın'ın (2010) "Sosyal İstenirlik Ölçeği" ile Akın'ın (2007) "Özgüven Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırmanın birinci alt amacı için aritmetik ortalama, standart sapmalardan; ikinci alt amacı için parametrik testlerden; üçüncü alt amacı için korelasyon ve basit regresyon analizinden yararlanılmıştır.

Araştırma sonucunda katılımcıların özgüven ve sosyal istenirlik düzeylerinin yüksek olduğu, sporcu olmayan erkek engellilerin kadın engellilere nispeten sosyal istenirliklerinin daha yüksek olduğu, sporcu olmayan engelli maaşı alanların maaş almayan engellilere nispeten sosyal istenirliklerinin daha yüksek olduğu, 15-19 yaş arasındaki bedensel engelli sporcuların daha ileriki yaş gruplarına nispeten sosyal istenirlik düzeyleri ve özgüven düzeyleri daha düşük olduğu görülmüştür. Yine büyükşehirde ve şehirde oturan sporcu olmayan bedensel engellilerin sosyal istenirlik düzeylerinin köyde oturanlara nispeten daha yüksek olduğu, sosyal faaliyetlere katılan sporcu olmayan bedensel engellilerin özgüven düzeylerinin sosyal faaliyetlere katılmayanlara nispeten daha yüksek olduğu sonuçları ortaya konmuştur. Araştırma sonucunda çözüm önerilerinde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Bedensel Engelliler, Özgüven, Sosyal İstenirlik

ABSTRACT

THE COMPARISON OF SELF-ESTEEM AND SOCIAL DESIRABILITY SITUATIONS OF DISABLED SPORTSMEN AND NON-SPORTSMEN

Erhan ŞAHİN

Master Thesis, Department of Physical Education and Sport

Thesis advisor: Asst. Prof. Dr. Emre TÜREGÜN

Asst. Prof. Dr. H.Murat ŞAHİN

January 2016, 86page

The main objective of the study is to examine disabled sportsmen's and non-sportsmen's self-esteem and social desirability levels. With that aim, the level of disabled sportsmen's and non-sportsmen's self-esteem and social desirability and the presence of significant differences according to personal characteristics have been tested. Finally, the relationship between disabled sportsmen's self-esteem and social desirability situations were examined.

The research is in relational survey model with quantitative technique. 199 sportsmen and non-sportsmen who were enrolled to the Federation of Physically Disabled Sports People participated in the research. In the research as measurement tools Akın's (2010) "Social Desirability Scale" and Akın's (2007) "Self-Esteem Scale" were used. For the first sub-objective, arithmetic average and standard deviation; for the second sub-objective parametric tests; for the third sub-objective correlation and regression analysis were used.

These are some results of the research: Participants have high level of self-esteem and social desirability; disabled non-sportsmen have relatively higher social desirability than disabled sportswomen; non-sportsmen who receive disability salary have relatively higher social desirability than disabled who do not receive salary; 15-19 aged disabled sportsmen have relative lower social desirability and self-esteem level than those who are older. Disabled non-sportsmen who live in metropolitan or city center have relatively higher social desirability than those who live in village; disabled non-sportsmen who participate in social activities have relatively higher self-esteem than those who do not participate in social activities. At the end of the research some suggestions were made.

Keywords: Physically Disabled People, Self-Esteem, Social Desirability

I.BÖLÜM

1.GİRİŞ VE AMAÇ

Spor sağlıklı ve mutlu bir yaşam uğraşısı olarak tüm insanlar için gerekli ve önemlidir.¹

Sporun insan metabolizması, organizmayı oluşturan sistemler ve ruh sağlığımızı da garanti altına alan bir süreç olması nedeniyle birçok faydası olduğu bilinen bir gerçektir.²

Spor, zevkle, istenerek yapılan, kendine özgü kuralları olan, genellikle yarışma biçiminde ortaya çıkan, sistemli fiziksel hareketler bütünüdür. İnsanların zihinsel ve bedensel gelişimlerine hizmet ettiği gibi, kişiliğin gelişmesine ve insanın toplumsallaşmasına, çalışma yaşamında da verimin artmasına, katkıda bulunur.³

Dünyaya gelen her 10 çocuktan biri engelli doğmakta veya doğduktan sonra yaşamını engelli olarak sürdürmek zorunda kalmaktadır. Bu çocukların %80'i gibi büyük bir bölümü hiçbir rehabilitasyon merkezi ve spor alanları olmayan ülkelerde yaşamakta, bir bölümü ise yaşadığı yerde rehabilitasyon merkezi, spor alanları olduğu halde bu olanaklardan yararlanamamaktadır.⁴

Engelli olmak veya engelli doğmak toplum tarafından utanç kaynağı olarak değerlendirilmiştir. Tarih boyunca engelliler yok edilme veya toplumdan dışlanma yoluna gidilmiştir. Kimi toplumlarda insanlar, engelli doğanların ebeveynlerinin günahkâr olduğuna, sakatlanan kişilerin Tanrı tarafından günahları dolayısıyla cezalandırıldığına inanmış ve onlardan uzak durmaya gayret göstermişlerdir. Engellilere insanca yaklaşımın olduğu dönem dahi bu aşılammıştır.⁵

Dünya Sağlık Örgütü (WHO), nüfus içindeki engelli oranlarını geliştirmekte olan ülkeler için tahmini %12 olarak belirtmektedir. Kalkınmakta olan ülkeler arasında gösterilen Türkiye'de Başbakanlık Özürlüler İdaresi tarafından yaptırılan son engelliler araştırması ülkemizde %12,29 oranında engellinin bulunduğunu göstermektedir. Bu engelli nüfus, ailesi ve yakınları ile birlikte düşünüldüğünde, niceliksel ve niteliksel olarak sorun alanının önemi ortaya çıkmaktadır.⁴

Son nüfus sayımına göre ülkemizde yaklaşık 8,5 milyon dolayında engelli olduğu kabul edilmektedir. Özellikle son yıllarda ortaya çıkan hızlı ve plansız gelişmelerin kent yaşamına yansımaları ve bununla birlikte artan trafiğin, bedensel engelli sayısının artmasına neden olduğu görülmektedir.⁴

Nüfusumuzun ciddi bir bölümünü oluşturan engellileri karşılaştıkları mekânsal zorluklar ve toplumsal itilmişlik yüzünden sosyal yaşamın birçok alanında engelli bireyleri görmek mümkün değildir. Engellilerin toplumla kaynaşabilmeleri ve kendilerini ifade edebilmeleri son derece önemlidir. İşte bu toplumla kaynaşma ve sosyal dışlanmadan kurtulmanın bir yolu da spordur.⁶

Sporun engellilerin yaşamındaki yeri oldukça önemlidir. Spor aracılığıyla engellilerin çevrelerindeki kişilerle ilişkileri düzenlenir, paylaşma, özveri duyguları daha gelişmiş ve kendilerine güvenleri artmış olacaktır. Engellilerin kendi aralarında ve engelli olmayanlarla işbirliği, iletişim ve paylaşım içerisinde olmaları, birlikte oyun oynamaları, sosyal etkinliklere birlikte katılmaları gerçekleşmiş olur.⁷

Spor, engelli bireylerin engelli ve engelli olmayan bireylerle bir araya gelmelerine olanak sağlayarak özel eğitimde ulaşılması hedeflenen “entegrasyon” için son derece önemli bir işlevi yerine getirmektedir. Böyle bir ortamda, engelli birey, diğer engelli kişilerin sorunlarını gözleyerek kendine karşı olumlu tutum geliştirmekte, yaratıcılığı uyarılmakta, yalnızlık duyguları en aza indirerek yalnızlığını diğer insanlarla paylaşabilmekte, arkadaşlık kurabilmekte, dayanışmayı öğrenebilmekte, yeteneklerini tanıyarak gelişme olanağı yakalayabilmekte, kendisine bedenine ve diğer insanlara karşı olumlu duygular geliştirebilmekte, çevresi genişlemekte ve daha anlamlı bir yaşam sürme şansı yakalayabilmektedir. Tüm bunlar da bireye anlamlı ve doyumlu bir yaşamı yakalama ve sürdürme şansını vermektedir.¹

Kişinin kendi yeteneklerinin farkına varması, kendine yetebilmeyi öğrenmesi ancak rehabilitasyon ve eğitimle gerçekleşebilmektedir. Engelli kişilerin rehabilitasyonunda spor, güven, denge, kas kontrolü, hareketlerde özgürlük ve koordinasyon kazanmak için kullanılabilir. Sporun; engelli ve engeli olmayan kişileri sosyalleştirdiği, iyi kötü tüm yaşam değerlerini bir arada paylaşmayı öğrettiği, ruhsal yapıya sağladığı destek yanında disiplin, rekabet ve arkadaşlık hislerini uyandırarak kişinin bağımsızlığını kazanmasında ve benliğinin oluşmasında ciddi bir rol oynadığı görülmektedir.⁸

Engelli olmak, hiç kimsenin kendi tercihi değildir. İnsanlar doğuştan veya doğduktan sonra geçirdikleri hastalıklar veya kazalar sonucunda, vücut fonksiyonlarını yitirebilir veya bazı organlarını kaybedebilirler. Bu durum, yaşamlarında, yerine getirmeleri gereken bazı görevleri yapmalarını engeller.⁹

Her türlü spor aktiviteleri sosyal bir deneyimdir. Sportif etkinliklere katılan bireyler oyun ve hareketler aracılığıyla duygularını ifade ederler. Aynı zamanda saldırganlık, utangaçlık, kıskançlık gibi duyguların boşalmasını sağlar ve bu duyguların kontrol edilmesini öğrenirler. Baskı altındayken enerjiden kurtulmanın yolu, oyun ve de spor etkinliklerine katılmaktır. Spor etkinliklerine katılan bireyler fiziksel olduğu kadar, sosyal gelişimlerini de katkı sağlarlar.¹⁰

Bu çalışmada sporcu ve sporcu olmayan bedensel engelli bireylerin özgüven ve sosyal istenirlik durumlarının karşılaştırılması amaçlanmaktadır.

1.1.Araştırmanın Konusu

Bu araştırmanın konusu; “sporcu ve sporcu olmayan bedensel engelli bireylerin özgüven ve sosyal istenirlik durumlarının karşılaştırılması”dır.

1.2.Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı sporcu ve sporcu olmayan bedensel engelli bireylerin özgüven ve sosyal istenirlik durumlarına bakarak özgüven ve sosyal istenirlik arasındaki ilişkiyi incelemek, sporcu ve sporcu olmayan bedensel engelli bireyler arasında değerlendirme yapmaktır.

1.3.Araştırmanın Alt Amaçları

1. Sporcu ve sporcu olmayan bedensel engellilerin sosyal istenirlik ve özgüven düzeyleri nedir?
2. Sporcu ve sporcu olmayan bedensel engellilerin sosyal istenirlikleri ve özgüvenleri çeşitli değişkelere göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
3. Sporcu ve sporcu olmayan bedensel engellilerin sosyal istenirlik ve özgüven düzeyleri arasında ilişki var mıdır?

1.4.Araştırmanın Önemi

Araştırmanın sonucunda elde edilecek bulgular, sporcu ve sporcu olmayan bedensel engelli bireylerin kişilik gelişimlerine katkıda bulunacaktır. Türkiye’de sporcu ve sporcu olmayan bedensel engelli bireylerin özgüven ve sosyal istenirlik durumları ile ilgili yapılan çalışmaya rastlanmamış olup, çalışmanın bu konuyla ilgili literatüre ve ileride yapılacak çalışmalara katkı sağlayacağı düşünülmüştür.

1.5.Varsayımlar

1.Araştırma grubundaki denekler ölçek ve envanteri içtenlikle yanıtlamışlardır.

2.Kullanılan veri toplama araçları geçerli ve güvenilirlidir.

1.6.Sınırlılıklar

1.Araştırma, araştırmaya katılan denek sayısı ile sınırlıdır.

2.Araştırmaya katılan denek grubu, spor yapan ve spor yapmayan bedensel engelli bireyler ile sınırlıdır.

3.Araştırma, kullanılan ölçek ve envanterin ölçtüğü nitelikler ile sınırlıdır.

4.Araştırma, deneklerin kullanılan ölçek ve envanterdeki sorulara verdiği cevapların doğruluğu ile sınırlıdır.

II. BÖLÜM

2.GENEL BİLGİLER

Bu bölümde, engelliliğin tanımı yapılmış olup engelliliğin nedenleri, bedensel engelliler ve spor, özgüven ve sosyal istenirlik kavramları açıklanmıştır. Alan yazında spor ve bedensel engelliler ilişkisini inceleyen araştırma sonuçlarına yer verilmiştir.

2.1. Engellilik Kavramı

Engelliliği tanımlayan bilimsel araştırmalar incelendiğinde bu kavramın farklı ve ortak yönlerinin vurgulandığı birçok tanımlamanın yapıldığı görülmektedir. Dünya Sağlık Örgütü'nün (WHO) uluslararası standart kabul edilen tanımına göre engellilik üç aşamalı bir süreçtir. Önce kişide herhangi bir hasar (impairment) oluşur, ardından işlevsel kısıtlılık (disability) ortaya çıkar ve sonunda sosyal daralma (handicap) meydana gelir. En uç durumda ise engelli, toplumdan soyutlanmış bir yaşam sürer.¹¹ Ülkemizde Haziran 1984 tarih ve 159 nolu sakatların mesleki rehabilitasyonu ve istihdamı sözleşmesinin 1. Maddesine göre engelli terimi, uygun bir iş temininin muhafazası ve işinde ilerlemesi hususundaki beklentileri, kabul edilmiş fiziksel veya zihinsel bir özür sonucu önemli ölçüde azalmış kişi olarak tanımlanır.¹² Engelliliğin tanımına 5378 sayılı 1.7.2005 tarihinde yayımlanan engellilerle ilgili Kanun'nun 3. maddesinde de yer verilmiştir. Bu tanıma göre engelliliğin tanımı şöyle yapılmıştır; “Doğuştan veya sonradan herhangi bir nedenle bedensel, zihinsel, ruhsal, duyuşsal ve sosyal yeteneklerini çeşitli derecelerde kaybetmesi nedeniyle toplumsal yaşama uyum sağlama ve günlük gereksinimlerini karşılama güçlükleri olan ve korunma, bakım, rehabilitasyon, danışmanlık ve destek hizmetlerine ihtiyaç duyan kişi” denmiştir.¹³

Engellilik, bir bireyin veya grubun genel standartlara göre, önemli ölçüde bozulma olarak değerlendirilen bir durum veya fonksiyondur. Terim, fiziksel yetersizlik, duyu bozukluğu, bilişsel bozukluk, zihinsel bozukluk, ruhsal hastalık, çeşitli kronik hastalık tiplerini içeren bireysel fonksiyonlara karşılık gelmektedir.¹⁴ Orhon'a (1981) göre bedensel, zihinsel, ruhsal özelliklerinde belirli bir oranda ve sürekli işlev kaybına neden olan organ yokluğu sonucu normal yaşam gereklerine uymama durumuna ‘engel’, bu durumdaki kişiye de ‘engelli’ denir.¹⁵ Engelli, kelime anlamıyla engellenmiş demek olsa da, sağlık anlamında; psikolojik ya da fiziksel normalitenin dışında, herhangi bir doku ya da organın doğuştan, hastalık nedeniyle, sonradan veya bir kaza sonrası fonksiyonel işlem gücünün azalması ya da tamamen kaybolması anlamını ifade

etmektedir.¹⁶ Toplum tarafından bireyden beklenen roller vardır. Bunların yerine getirilmemesi de engellilik kavramıyla ilişkilendirilmiştir. Özer'e (2001) göre engellilik (handicap) bir bozukluk veya özür nedeniyle yaş, cinsiyet, sosyal ve kültürel faktörlere bağlı olarak kişiden beklenen rollerin kısıtlanması ya da yerine getirilememesi halidir.¹⁷ Bireyin yaşadığı sürece, yaş, cinsiyet, sosyal ve kültürel faktörlere bağlı olarak oynaması gereken roller vardır. Birey yetersizlik yüzünden bu rolleri gereği gibi oynayamaz durumda kalırsa buna engel denir. Yani birey belli bir zamanda, belli bir durumda yapması istenilenleri yetersizlik yüzünden yapamazsa, yetersizlik engele dönüşür.¹⁸ İnsanlar farklı özellikler ile birlikte yaşadığı sürece, birçok faktöre bağlı olarak toplumda üstlenmesi gereken roller olacaktır. Bireyin içinde bulunduğu durumdan dolayı bu rolleri yerine getirememesine engel denir. Kendi yaşlılarından olumsuz yönde farklılık gösteren ve sahip oldukları bu yetersizlikler nedeniyle çevrenin dikkatini üzerine çeken insanlara engelli bireyler denmektedir. Engelliler temelde görme engelliler, işitme engelliler, bedensel engelliler ve zihinsel engelliler olmak üzere 4 grupta incelenir.¹ Türkiye Özürlüler Araştırması'na göre engelli, doğuştan veya sonradan herhangi bir hastalık veya kaza sonucu, bedensel, zihinsel, ruhsal, duygusal ve sosyal yetilerini çeşitli derecede kaybetmiş, normal yaşamın gereklerine uyamayan kişiler şeklinde tanımlanmıştır.¹⁹

Doğum öncesi, doğum sırası ve doğum sonrası dönemde herhangi bir nedenle, iskelet (kemik), kas ve sinir sistemindeki bozukluklar sonucu, bedensel yeteneklerini çeşitli derecelerde kaybetmesi nedeniyle toplumsal yaşama uyum sağlama ve günlük gereksinimlerini karşılamada güçlükleri olan ve koruma, bakım, rehabilitasyon, danışmanlık ve destek hizmetlerine ihtiyaç duyan kişiye ortopedik engelli, bu duruma yol açan durumlara ise ortopedik özür denir.²⁰ Engellilik, bedensel fonksiyonlardaki hasarlar nedeniyle meydana gelen kayıpların yarattığı sosyal dezavantajlardır. Engelliler ile ilgili yapılan araştırma sonuçları, engellilerin çok büyük sosyal dezavantajlara maruz kaldıklarını ortaya koymuştur. Sosyal dezavantajların yol açtığı sosyal eşitsizlikler, engellileri toplumun marjinal gruplarından biri haline getirir.²¹

Ortopedik özürlü, kas ve iskelet sisteminde yetersizlik, eksiklik ve fonksiyon kaybı olan kişidir. El, kol, ayak, bacak, parmak ve omurgalarında, kısalık, eksiklik, fazlalık, yokluk, hareket kısıtlılığı, şekil bozukluğu, kas güçsüzlüğü, kemik hastalığı olanlar, felçliler, Serebral Palsi, spastikler ve spinabifida olanlar bu grubun içine girmektedir.¹⁹ Ortopedik özürlülerden bazıları şunlardır; doğuştan uzuv eksikliği, kalça çıkıklığı, çarpık

ayak, doğuştan kol felci, omuriliğin kese şeklinde dışa doğru çıkması, yapışık parmak, doğuştan omurga eğrilikleri, kas hastalıkları, beyin felci, süreğen kemik ve eklem iltihapları, romatizmal hastalıklar, çocuk felci, omurga eğrilikleri ve travmatik özürler.²⁰

2.1.1. Engelliliğin nedenleri

Engelliliğin nedenleri, doğum öncesi, doğum sırasında ve doğum sonrasındaki nedenler olarak üç gruba ayrılmaktadır.

a) Doğum öncesi nedenler

Hamilelik döneminde annenin geçirdiği kazalar, beslenme yetersizliği, anne ve babada kan uyuşmazlığı, gebelik sırasında annede belirgin hale gelen metabolizma bozuklukları, doğuştan ortopedik engelli olmaya sebep olmaktadır.²³ Doğuştan engellilik ve genetik hastalıklar, akraba evlilikleri, kalıtsal hastalıklar, kan uyuşmazlığı, annenin sahip olduğu kronik hastalıklar, diyabet, hiper tansiyon, epilepsi, kalp hastalıkları, romatizmal hastalıklar ve gebelikte geçirilen enfeksiyon hastalıkları(kızamıkçık, toksoplazma, hepatit B, suçiçeği, cinsel yolla bulaşan hastalıklar), annenin yaşı, annenin hamilelik döneminde karşılaştığı sorunlar, doktor kontrolünde kullanılmayan ilaçlar, tehlikeli kimyasal maddeler sonucu annenin zehirlenmesi, röntgen ışınlarına maruz kalma, annenin kötü ve yetersiz beslenmesi, stres doğum öncesi nedenler arasındadır gösterilmektedir.¹⁶

Doğum öncesi nedenlerden birisi de, annenin hamilelik döneminde geçirdiği kızamıkçık gibi bulaşıcı hastalıklardır. Diğer nedenler arasında anne rahmindeki kesenin (çocuk eşi, plasentanın) ana rahminden erken ayrılması, plasenta yetersizliği, annenin zatüre geçirmesi, annedeki kalp-akciğer hastalığı, kan grubu uyuşmazlığı, annenin alkol ve ilaç bağımlılığı, şeker hastalığı sayılabilir.²¹

b) Doğum sırasındaki nedenler

Uzun süren doğum süreci sonucu bebeğin oksijensiz kalması, doğum esnasında yanlış uygulamalar, erken veya geç doğum, ayrıca, doğumun güç ve geç olması ve zor doğum sebebiyle meydana gelen zedelenmeler, beyin özüne bağlı felçlere neden olmaktadır.²³ Doğum sırasında, doğum eyleminin zor olması ve normalden uzaması da beyin felci riskini arttırabilir. Bunlar bebeğin beyninin yeterli oksijen almamasına neden olarak etkili olur. Doğum travması bebekte beyin içi kanamaya neden olabilir bu da doğum sırasındaki engelli oluşun sebeplerindedir.²¹

c) Doğum sonrası nedenleri

Bebekte yüksek ateş ve havale görülmesi, kafa travmaları, kazalar, uzun süren sarılık, zehirlenmeler, bebeğin aşırı derecede antibiyotik veya diğer ilaçları alması, yeni doğan döneminde rastlanılan metabolik sorunlar, psikososyal örselenmeler, iş kazaları ve meslek hastalıkları ev kazaları, trafik kazaları, çevresel faktörler, yaşlılık ve doğal afetler annenin eğitim durumu, bilgi düzeyi, bebek bakımı engelliliğin doğum sonrası nedenleridir.¹⁶

Doğum sonrası beyin iltihabı, menenjit, çocuğun yüksek ateşe bağlı havale geçirmesi, beyin travması (zedelenmesi) doğum sonrası dönemde en sık görülen nedenlerdir. Travmatik nedenler arasında trafik kazaları, yüksekte düşme ve dövülmüş çocuklar sayılabilir. Bunlar beyinde kanamaya yol açar. Suda boğulmaktan kurtarılan çocuklarda da eğer beyin oksijensiz kalmışsa beyin felci gelişecektir.²¹

Bebek büyümeye başladığında, birçok hastalığa maruz kalabilir. Boğmaca, kızamık, menenjit, ensefalit, sıtma, kabakulak, alerjiler gibi enfeksiyonlar düşünsel-entelektüel engellere neden olabilir. Fiziksel, zihinsel ve cinsel istismara uğrayan çocuklar, zihinsel yeteneklerinde azalma işaretleri gösterirler. Buna bir neden de ortamdaki kirlilik, aile içi şiddet, yanlışlıkla yenilen zehirler ve beslenmedir.¹⁴

2.1.2. Bedensel engelliler ve spor

Sınırlı bir çevrede büyüyen engelli çocukların pek çoğunun sağlıklı iletişim kuramamaları nedeniyle normal çocuklara göre kişiliklerinde düzensizlik ve uyumsuzluk ortaya çıkabilmektedir. Spor, engelli bireylerin sorunlarını aşmada, yalnızlık duygularını en aza indirerek yaşamda anlamlı bir süreci devam ettirme şansı yakalamasına destek sağlamaktadır. Sporun hem bedensel ve zihinsel yönden sağlıklı hem de engelli bireylerin spora olan gereksinimlerinin daha fazla olduğunu ve onlar için son derece değerli olduğunu söyleyebiliriz. Çünkü spor, zaten yaşamlarında birçok engelle karşılaşan ve bu engellerin yarattığı stresle birlikte yaşayan engelli bireylere, yeni bir pencere açabilmektedir. Engel türü ve derecesi ne olursa olsun hareket etme, egzersiz yapma, sportif aktivitelere katılma bireye haz vermekte, hareket etmekten duyulan haz da bireyin eğlenme ve başarıma gereksinimlerinin karşılanmasında önemli bir araç olmakla birlikte yaşam motivasyonunu arttırmaktadır.²⁷ Thomas (2011), güçlü spor güvenini, rekabetçi sporlarda var olan psikolojik ve çevresel zorluklara karşı direnç ve dayanıklılık gösterme ve bu olumlu inancı sürdürme olarak tanımlamıştır. Vealey, ise

spordaki öz güven modelinin dokuz grupta görülebileceğini söylemektedir: Becerinin gösterimi, fiziksel/zihinsel hazırlanma, fiziksel sunum, sosyal destek, antrenörlük liderliği, dolaylı deneyim (başkasının yaşantısına katıldığını hayal ederek duyulan deneyim), çevresel rahatlık ve durumsal uygunluk (duruma bağlı faydalılık).²⁴

Engelli kişiler için spor, öncelikle topluma adaptasyonlarını gerçekleştirmek ve kendi kendine yetebilme duygusunu ortaya çıkarmak için uygulanan rehabilitasyon programları içinde yer almıştır.²⁵ Kişinin kendi yeteneklerinin farkına varması, kendine yetebilmeyi öğrenmesi ancak rehabilitasyon ve eğitimle gerçekleşebilmektedir. Engelli rehabilitasyonunda spor; güven, denge, kas kontrolü, hareketlerde özgürlük ve koordinasyon kazanmak için kullanılabilir. Spor öyle bir olgudur ki engelli, sağlıklı tüm insanları sosyalleştiren, güzel kötü tüm yaşam değerlerini bir arada paylaşmayı öğreten, ruhsal yapıya sağladığı destek yanında disiplin, rekabet ve arkadaşlık hislerini uyandırarak kişinin bağımsızlığını kazanmasında ve benliğinin oluşmasında ciddi bir rol oynamaktadır.²⁶ Spor, özürli kişiye fiziksel aktivitelere katılım olanağının yanı sıra kişilik gelişimi ve özgüven duygusu kazandırarak toplumsal yaşama uyum göstermesi yönünde büyük kolaylık sağlamaktadır.²¹ Spor ve fiziksel aktiviteler, rehabilite ve tedavi edici etkisi nedeniyle, özürli bireylerde fiziksel, zihinsel, duygusal ve sosyal gelişim aracı olarak kullanılmaktadır.²⁷ Yapılan araştırmalarda özgüvenin, sporcunun performansını en çok etkileyen bilişsel belirleyici olduğu bulunmuştur.²⁴

Spor engelliler için yarışmadan daha çok bir rehabilite ve tedavi yöntemi olarak karşımıza çıkmaktadır. Engelli sporlarında rekabet ve mücadele, sağlam sporculara göre daha medeni ölçülerde sporun gerçek amacına hizmet etmektedir.²⁸ Spor; engellilerin topluma entegrasyonunda en iyi yöntemlerden biridir. Günümüzde engellilerin, engel durumu ve derecesine göre değişik branşlar da spor yapma olanakları bulunmaktadır. Buda bedensel engellilerin güven, denge, kas kontrolü, hareketlerde özgürlük, koordinasyon kazanmalarına ve boş zaman geçirmelerine yardımcı olmaktadır.²⁵ Bu doğrultuda engelli bireyler için özenle tasarlanmış beden eğitimi ve spor etkinliklerinin, bireylerin tüm gelişim yönlerini (fiziksel, zihinsel, sosyal ve duygusal) etkin bir şekilde desteklediği açıktır. Bu yüzden de engelli bireylerin özel eğitimlerinde sporun etkin bir araç olarak kullanılması da kaçınılmaz olarak karşımıza çıkmaktadır.²¹ Brouwer ve Ludeke'a (2001) göre spor, engelli bireylerin sağlam ve engelli bireylerle bir araya gelmelerine olanak sağlayarak özel eğitimde ulaşılması hedeflenen "entegrasyon" için son derece önemli bir işlevi yerine getirmektedir. Böyle bir ortamda, engelli birey, diğer

engelli kişilerin sorunlarını gözleyerek kendine karşı olumlu tutum geliştirmekte, yaratıcılığı uyarılmakta, yalnızlık duyguları en aza inmekte, çevresi genişlemekte ve daha anlamlı bir yaşam sürme şansı yakalamaktadır.²⁵ Hahn ve Cella' ya (2003) göre engelli açısından spor; fiziksel gelişimin yanında ruhsal, duygusal ve sosyal açıdan da önemlidir. Spor yardımıyla engellinin kendi gibi arkadaşlar edinebilmesine, çevresini tanımasına ve iletişim kurabilmesine yardımcı olmaktadır.²⁹

Engellilerde spor konusu son yıllarda çok önem kazanmıştır. Her engellinin bir şekilde sporla ilgilenmesi sağlanarak yaşama azminin artırılması ve toplum entegrasyonunu sağlama da önemli adımlar atılmıştır. Bedensel engelli bireylerin de spor yapma ihtiyaçlarını giderebilmek amacıyla, farklı engel sınıfına sahip engellilerin kendi dengindeki engellilerle yarışmaları sağlanmıştır.²⁸ Engellilerin sportif yarışmalara ve aktivitelere katılmaları, yaşamları boyunca aktif olmaları bakımından sağladığı desteğin yanı sıra disiplin, güven, rekabet ve arkadaşlık duygularını uyararak kişinin topluma uyumlu ve yararlı olabilme şansını da büyük ölçüde artırmaktadır. Engellilerin rehabilitasyonundaki gaye, hareket özgürlüğünü kazandırmak, günlük hayatta bağımsız olmasını ve üretici bir kişi hâline gelmesini sağlamaktır.²¹

Engelli sporcunun sportif etkinlik seçiminde, en önde gözetilecek husus, sakatlığına uygun bir oyun veya spor olmasıdır. Seçilen etkinlik bireysel bir oyun şeklinde olabileceği gibi çiftler ya da gruplar halinde oynanabilen bir oyunda olabilir.³⁰ Hatta engelli bireyler, özel olarak düzenlenmiş yarışma sporlarının eğitim sürecini tamamlayabilmekte, yarışmalara katılabilmekte, başarı ve başarısızlığı yaşayabilmektedir. Bu anlamda da artık kendilerini engelli bir birey olmaktan çok "sporcu" olarak algılamaktadırlar. Bu duygunun verdiği güvenle bireyler engelleri ile başa çıkmasını öğrenebilmektedirler.²⁹ Engellilerde seçilecek olan spor türü engellinin kapasitesine uygun olmalıdır. Sahip olunan engel, engelliği normal insanlardan ayırdığı gibi, kendi engel türü haricindeki engellilerden ve hatta kendi engel türü içindeki farklı derecede engele sahip olan bireylerden de ayırır. Bu engelin fonksiyonel becerilerinin hayata geçirilmesi ile ilgili olduğu gibi bir yandan da onun imkânlarının sınır noktalarını belirten bir prensip olmaktadır. Gerçekten egzersizlerin gerek sahip olunan engel türüne gerekse içinde bulunulan engel derecesine tam bir uyumu olmadan kullanımı faydadan çok zarar verici olacaktır. Ayrıca yaptırılan egzersizin yapılan spor branşına özel veya genel egzersiz olması durumu da göz önüne alınmalıdır.³⁰

Engelliler için beden eğitimi ve sporun en temel amaçları.²¹

- Hareket ihtiyaçlarını karşılamak,
- İzole edilmiş yaşantılarından sıyırmak,
- Başarma duygusunu geliştirmek,
- Sosyalleşme fırsatları sunmak,
- Ebeveynlerine çocuklarının neler yapabildiğini göstermek dolayısıyla engelli çocuğu olan ebeveynlerin umutsuzluk düzeylerini azaltmak.
- Sağlıklı yaşam biçimi davranışları geliştirmek
- Çocukların özel eğitimlerine ve rehabilitasyon programlarına destek olmak
- Yetenekleri doğrultusunda seçilecek çocukları performans sporlarına yönlendirerek kendilerini gerçekleştirmelerini sağlamak temel amaçlardır.

Engelli bireylerin topluma adapte olmaları için sportif aktivitelere katılımları ısrarla desteklenmelidir. Bu, engelli bireylerin normal günlük hayata daha kolay ayak uydurmanın en önemli sebeplerinden biridir. Engelli bireyler düzenli spor aktivitelere başladıklarında toplumun diğer fertleri tarafından daha kolay kabullenileceklerdir.³¹ Sonuç olarak engelli bireylerin toplum hayatına uyum sağlaması ve günlük yaşamlarını kolaylaştırmak için gerekli olan her türlü tedbir sürekli olarak geliştirilmeli ve aktif şekilde kullanılmalıdır. Bu kapsamda da engelli bireylere yönelik beden eğitimi ve spor etkinlikleri hakkında çalışmalar yapılmalı, engelli-özürlü bireylerin sosyal ve sportif etkinliklere katılımları sürekli desteklenmelidir.

2.2. Özgüven

2.2.1. Özgüven kavramı

Özgüven kavramının kültürümüzde zaman zaman farklı ve hatta çelişkili anlamlar ve çağrışımlar taşıdığını gözlemliyoruz. Sahalarda kaybedenlerin yenildikleri takımın oyuncularına saldırdıklarına, yenilginin nedenini hakem hatalarına bağladıklarına tanık oluyoruz. Rakibini tebrik eden çok az sayıda örnekle karşılaşılıyor. Yapıcı, gerçekçi ve girişimci özgüvenle, hayalci, gerçekdışı ve bir bakıma savunmacı özgüveni birbirine karıştırıyoruz.⁷²

Özgüven kavramının literatürde farklı araştırmacılar tarafından farklı yönlerine vurgu yapılarak tanımlandığını görmek mümkündür. Özgüven kelimesi İngilizce'deki "self-esteem" in karşılığı olarak kullanılmaktadır. Self-esteem, daha çok bireyin kendisini kabul etmesinin ve değerli bulmasının hissedilişidir.³² Feltz, (1988) özgüveni, genel bir özellik olmaktan daha çok bireyin belli bir aktiviteyi başarılı biçimde yerine getireceğine yönelik inancı ve bireyin kendi yargı, yetenek, güç ve kararlarına güvenmesi şeklinde tanımlamıştır.³³ Bandura'ya (1997) göre özgüven, bireyin kendisini değerli hissetme yargısıdır, Hambly (2003), ise özgüveni, kişinin kendi yeteneklerine kesin inancı olarak tanımlamıştır.³⁴

Bir işe giriştiğimizde bütün yeteneklerimizi sergilemeyi, aşağılık duygusunun bizi etkilememesini, toplantılara rahatça katılabilmeyi ve diğer insanlar kadar katkıda bulunabilmeyi isteriz. Özgüven başka insanlarla kurduğumuz ilişkilerle yakından bağlantılıdır. Bu sebeple "kendi yeteneklerine kesin inanç" olarak tanımlanabilir.³⁵ Kugle'e göre (1983), özgüven, (self-confidence) kişinin kendisini değerlendirmesi (self-esteem) ile kendisinden memnun olup olmaması (self-satisfaction) sonucu ortaya çıkan öznel bir olgudur. Olumlu ya da olumsuz (yüksek veya düşük özgüven) olabildiği gibi, statik değildir ve koşullara, içinde bulunulan şartlara göre değişim gösterir.³⁶ Bu tanımda kişinin kendini algılayışı; kişinin tutumları, sosyal ilişkileri ve yeteneklerine olan inancıyla bütünleşmektedir. Buna göre özgüven, Shavelson'a (1976) göre "organize edilmiş, çok yönlü, hiyerarşik (kademeli), azimli, gelişimsel, değer biçilebilen ve ayırt edilebilen" bir özelliktir.³⁶

Woolfolk (1995), özgüveni kendi beceri ve davranışımıza verdiğimiz değer olarak tanımlar. Özgüvenin gelişmesini; ebeveynler, öğretmenler ve okul arkadaşlarının etkilediği bir süreç olarak tanımlarken,³⁷ Kasatura, (1998) ise genel anlamda özgüveni

bireyin kendi yeteneklerini, duygularını tanıması, kendini sevmesi ve kendine güvenmesi olarak tanımlar. Kendilerini seven kişiler kendilerine güven duyarlar ve kendileriyle barışıktırlar.³⁸

Maslow (1996), insanları hayvanlardan ayıran güvenlik, ait olma, saygı gibi yüksek düzeyli ihtiyaçlarının olduğunu ve bu ihtiyaçların ise ancak gerekli kültürel koşulların sağlandığı ortamlarda karşılanabileceğinden bahseder. Maslow, güveni fizyolojik ihtiyaçlardan sonra ikinci temel ihtiyaç olarak belirtmiştir. Ona göre açlık, susuzluk ve cinsellik gibi fizyolojik ihtiyaçların karşılanmasından hemen sonra bireyin kendini güvende hissetme ihtiyacı gelmektedir.³⁴ Her bireyin sahip olduğu, özgüven sahibi olma ve başkaları tarafından takdir edilme ihtiyaçları birbirine bağlı iki alt gruba ayrılır. Birincisi güç, başarı, beceri sahibi olarak insanların güven duyduğu bir kişi olmak; ikincisi ise, önemli olma, takdir edilme, saygı görme ihtiyaçlarıdır. Kendini değerlendirme ihtiyaçlarının tatmini, bireyin kendine güvenmesini, kendini değerli, yararlı bir kişi olarak görmesini sağlar. Psikolojik sorunları olan bireyler üzerinde yapılan araştırmalar, özgüven eksikliğinin, insanları yetersizlik duygusuna ve köklü bir cesaretsizliğe ittiğini göstermektedir.³⁴

Özgüven, kendi yeteneklerimiz hakkında pozitif ve gerçekçi bir anlayışa sahip olduğumuz anlamına gelmektedir. Diğer taraftan, özgüven eksikliği ise, kendinden şüphe duymak, pasiflik, boyun eğme, aşırı uyum gösterme, yalnızlık, eleştirilere karşı hassas olma, güvensizlik, depresyon, aşağılık duygusu ve sevilmediğini hissetme gibi kavramlarla açıklanabilir.³⁸

2.2.2. İç özgüven ve dış özgüven

İç özgüven ve dış özgüven olmak üzere iki değişik özgüven olduğunu söyleyebiliriz. İç özgüven, kendimizden memnun ve kendimizle barışık olduğumuza dair inancımız ve bu konuda hissettiklerimiz; dış özgüven ise, dışarıya kendimizden emin olduğumuz şekilde verdiğimiz görüntü ve davranışlardır. İç özgüveni ve dış özgüveni sağlam olan kişiler, aşağıdaki tabloda gösterilen özellikleri geliştirmişlerdir.³⁹

Tablo 1:İç Özgüveni ve Dış Özgüveni Sağlam Olan Kişilerin Özellikleri

Özgüven	
İç Özgüven	Dış Özgüven
Kendini Sevme	İletişim becerileri
Kendini Tanıma	Kendini iyi ifade edebilme
Kendine açık hedefler koyma	Kendini ortaya koyma
Pozitif düşünme	Duygularını kontrol edebilme

Lindenfield'e göre özgüven; iç güven ve dış güven olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. İç güven; bireyin kendisinden memnun ve kendisiyle barışık olduğuna dair duygu ve düşünceleridir. İç güveni oluşturan unsurlar kendini sevme, kendini tanıma, belirgin hedefler koyma ve olumlu düşünmedir. Kendini tanımak kendini sevmekle başlar. Kendini seven kişiler kendilerine güven duyarlar ve kendileriyle barışıktırlar. Kendilerine güvenen kişilerin ise her zaman belli hedefleri vardır. Dışgüven ise; bireyin çevresine kendisinden hoşnut ve emin olduğuna dair göstermiş olduğu tavır ve davranışlarıdır. Dış güveni oluşturan unsurlar iletişim ve duygularını kontrol edebilmedir.⁴⁰

İç güven; bireylerin kendisinden hoşnut, kendisiyle barışık ve kendisiyle özdeşleşmiş olduğuna dair duygu ve düşünceleridir. İç güveni oluşturan unsurlar kendine saygı, kendini sevme, kendini tanıma, belirgin hedefler koyma ve olumlu düşünmedir. Dış güven ise bireyin kendisinden memnun ve emin olduğuna dair çevresine göstermiş olduğu tavır ve davranışlarıdır. Dış güveni oluşturan unsurlar da iletişim ve duygularını kontrol edebilmedir.²⁴

2.2.3. Özgüvenin oluşumu

Gelişmiş toplumlarda ekonomik refahın bireyin mutluluğu için yeterli olmadığı gözlemlenmesi kişilik psikolojisi çalışmalarına giderek daha fazla önem verilmesine neden olmuştur. Yapılan araştırmalar ve ortaya atılan savlar özgüven olgusunun kişinin ruh sağlığı, başarı ve mutluluğundaki önemini ön plana çıkarmıştır.⁴¹

Özgüven öznel bir olgudur. Olumlu veya olumsuz olabilir (düşük-yüksek özgüven). Koşullara, konuma, gelişmelere göre değişebilir. Kişinin yüksek veya düşük özgüvenli oluşu, kişinin davranış ve hislerini farklı yönlerde etkiler.³⁴ Özgüvenin oluşmasındaki iki temel nokta kendini sevmek ve kendini kabul etmektir. Kendimizi algılayışımız kendi gözümüzdeki değerimiz bu konuda çok önemlidir. Pervin ve John'a göre(2001)

özgüven, genel bir kişilik özelliğidir, geçici bir tutum veya bireysel durumlara özel bir tutum değildir.³⁹ Lauster'a (2010) göre anne babaları özgüvensiz olan kişilerin de çoğunlukla öz güvenden yoksun davranışlar sergilemeleri özgüvenin doğuştan gelen genetik bir özellik olduğu sorununu akıllara getirirse de durum bu şekilde değildir. Bir engeli olan insanlar bile düşük bir öz güvene mahkûm değildir. Özgüven veya özgüven eksikliği öğrenilebilir bir şeydir. Çocuk doğduktan sonra karşısına çıkan ilk kişiler olan anne babasından özgüven sahibi olmayı veya özgüvensizliği öğrenir.³⁵

Harter (1999), özgüvenin gelişimini çocuğun kendini farkına varmasına bağlı olduğunu ve çocuğun öz gösterimlerinin doğasının erken çocukluktan orta çocukluğa kadar açık bir şekilde değiştiğini açıklamıştır.³⁷

Preston,(2008) öz güven inşa etmek için öncelikle bireyin kendi özünün farkında olması gerektiğini belirtir. Daha sonra birey şu 4 faktörü kabullenmelidir.²⁴

- Güven oluşturmak için amacınızı belli edin ve gerçekleştirmek için kendinize söz verin.
- Kısıtlayıcı tutum ve inançları içeren düşünce yapınızı değiştirin.
- Hayal gücünüzü kullanın. Kendinizi güvenli bir birey olarak hayal edin.
- Zaten güvenliymişsiniz gibi davranın. Ne kadar çok güvenli bir şekilde konuşur ve öyle davranırsanız o kadar güvenli hale gelirsiniz

2.2.4. Özgüvenin oluşumunu ve gelişimini etkileyen faktörler

Özgüven ve performans arasındaki ilişki Bandura'nın Sosyal Öğrenme Kuramına dayanmaktadır. Bu kuram başarı beklentilerinin geçmiş performans başarılarına, başkalarının deneyimlerine, sözel inandırıcılık ve duygusal uyarılmışlığa bağlı olduğunu ileri sürer. Bu kurama göre; bir beceriyi başarılı bir şekilde uygulayan kişinin imgelemesi; beceriyi uygulayan kişinin gözlemlenmesi ile ya da beceriyi uygulama (önceki performans başarısı) ile benzerdir. Bu da beraberinde güçlü ve artmış başarı beklentisini getirir. Yani başarılı performans gelecekle ilgili başarı beklentisini artırırken, hatalar ve başarısız performans başarı beklentisini düşürmektedir. Böylece güven yeterliği etkilemektedir.⁴² Bu faktörlerle birlikte Hambly' e göre (2003) okul türü, cinsiyet, boşanma, ölüm, arkadaş faktörü, sosyal etkinliklere katılma, stres,

psikiyatrik rahatsızlıklar, uzun süren hastalıklar, ihmal edilme, cinsellik, bireyin engelli olması, işsizlik, ev değiştirmek gibi durumlarda özgüveni etkiler.³⁴

Şekil 1. Özgüveni Etkileyen Başlıca Etmenler

Özgüvenin oluşumunu ve gelişimini etkileyen etmenler başlıca etmenler; aile, anne-baba tutumları, sorumluluk, zekâ, akademik başarı, okul ve öğretmen, fiziksel görünüm ve boşanmadır.

2.2.4.1. Aile

Araştırmacıların özgüven ile ilgili çalışmalarında üzerinde sıklıkla durduğu etkenlerin başında aile faktörü gelir. Araştırmaların ortak noktası ise aile atmosferinin, özellikle de ana baba tutumlarının özgüven oluşumunda ve gelişiminde çok önemli bir rolü oynadığıdır.

2.2.4.2. Anne-baba tutumları

Anne ve babalar çocuk ilk doğduğundan itibaren ilk iletişime geçtiği ve ilişki kurduğu kişilerdir. Anne babanın davranış ve tutumları çocuğun psikososyal gelişimi ve özgüvenin oluşumu açısından son derece önemlidir

Anne babalar çocuklarına farklı tutumlarla yaklaşabilmektedirler. Kimi anne babalar çocukları üzerinde otorite kurmak isteyerek baskıcı bir tutum sergileyebilirken, kimisi ise aşırı koruyucu ya da ilgisiz olabilmektedir. Kendine güvenen kimi anne ve babalar ise demokratik tutum sergileyerek çocuğunun aldığı kararlara saygı duyup, onlara sevgi ve hoşgörü ile yaklaşarak onların kendilerine güven duymasını sağlayabilmektedirler. Anne ve babanın tutumlarının çocukların özgüveni üzerindeki etkileri çok farklıdır.⁴³ Farklı anne baba tutumlarının okul öncesi eğitim çağındaki çocukların özgüven gelişimi ile ilişkisini incelemiştir. Demokratik ana baba tutumunun, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 5-6 yaş grubu çocukların özgüven duygularının gelişimine anlamlı ve pozitif yönde etkisi olduğu tespit etmiştir. Diğer tutumların ise çocukların özgüven duygularının gelişimine anlamlı ve negatif yönde etkisi olduğu tespit edilmiştir. Humphreys'e (2002) göre çocuğun özgüveni, anne babasının birbirleriyle olan ilişkisinden etkilenir. Annesi ile babası arasında düşmanca çatışmalara veya suskunluklara sürekli olarak tanık olan çocukta, kronik bir güvensizlik duygusu başlar. Çocuk anne ve babasına o kadar bağımlıdır ki anne babası arasındaki ilişkiyi tehdit eden herhangi bir şey onun ihtiyaçlarının karşılanacağı konusunda şüpheye düşmesine sebep olur. Anne babasının arasında çatışmaların olmasının, onların kendisini sevmedikleri anlamına gelmeyeceğini idrak edemez.³⁵

2.2.4.3. Boşanma

Çocuğun özgüvenini olumsuz etkileyen diğer önemli bir etmen ise anne ve babasının boşanmasıdır. Bu durumda çocuk ebeveynlerden birisinin yanında yaşamak zorunda kalmıştır. Humphreys'e(2002) göre yalnız başına çocuk yetiştirmek, iki kişi olarak çocuk yetiştirmekten daha zor bir iştir. Ebeveynin bir yandan ekonomik sorunlarla uğraşması, bir yandan evin yükünü tek başına kaldırmaya çalışması bununla birlikte kendisine ve çocuğuna yeterince vakit ayırabilmesi çoğu zaman kolay olmamaktır. Tek bir ebeveynle büyüyen çocuklar aile birliği bozulmamış çocuklara nazaran öz güvenden yoksun davranışlar sergileyebilmektedir.³⁵ Anne ve babanın ayrılığı ileriki streslere ve tehlikelere karşı kişiyi daha çabuk kırılır hale getirir. Çocuğun anne ya da babadan hangisine bağlılık göstereceğini bilememenin yarattığı çatışmalar, çocuğun güven duygusunu ve kendine yeterlilik duygusunu daha da çok yitirmesine neden olur.³⁸

2.2.4.4. Sorumluluk

Sorumluluk bireyin ilk yıllarında anne babasından, çevresinden gördüğü davranışlarla şekillenir. Sorumluluğun kazandırılmasında aile içinde çocuğa yönelik tutum, aile içi etkileşim ve ailedeki disiplin anlayışının önemli bir rolü vardır. Sorumluluk duygusunun oluşma aşamasında, çocuğa kendi kendini yönetme fırsatı vermek ve çocuğu yaptığı davranışın sonuçlarıyla baş başa bırakma yolunu seçmek oldukça önemlidir. Bunun için çocuğa ilk yıllardan itibaren yaşına uygun görevler vererek, çocuğun güven duygusunun pekiştirilmesi sağlanmalıdır. Örneğin, okul öncesi dönemde kendi başına yemeğini yiyemeyen, oyuncaklarını toplamayı öğrenmeyen bir çocuğun okul başladığında verilen ödevi evde yapma sorumluluğu kolay kolay gelişmeyecektir.⁴⁰

2.2.4.5. Zekâ

Zekâ düzeyleri aynı olan bireylerin başarı düzeylerinin farklılaştığını görmek mümkündür. Yörükoğlu, (1990) başarıyı etkileyen faktörlerde, zekanın yanı sıra çalışkanlık, sosyal beceri, yöntem ve amacı iyi belirlemek, kendine güvenmek başarıda önemli olan etkenler olduğunu belirtmiştir. Fakat zeki bir bireyin özgüveninin ve benlik saygısının daha güçlü olduğu söylenebilir. Zeki çocukların, çabuk kavrayıp, çabuk öğrenebilmeleri onlara çevresinde ve okulda üstünlük sağlamaktadır. Kazanılan her başarı kişinin kendine olan güvenini daha da pekiştirmektedir.³⁴

2.2.4.6. Akademik Başarı

Başarı bir gereksinimdir ve kişinin kendi yetenekleri oranında kendini geliştirmesi ile ortaya çıkar. Bazı insanlar, ruhsal dengelerini koruyabilmek için sürekli başarılı olmak gerektiği gibi bir zorunluluk hissine kapılırlar. Bu bireyler için başarısız kalmak değersizlikle eş anlamdadır. Başarıyı sürdüremezlerse sevilmeceklerini sanırlar. Bu durum genellikle bireyin doyumsuzluğundan ve özgüven eksikliğinden kaynaklanır. Bu nedenle her başarı ruh sağlığının bir göstergesi olmayabilir.³⁸

Midgley, Feldloufer ve Eccles (1989), öğretmenlerin kişisel özelliklerinin ve öğrenciye karşı yaklaşımlarının özgüvenin oluşumunda ve gelişiminde oldukça önemli olduğunu vurgulamaktadır. Bu durum aynı zamanda öğrencinin akademik başarısı ile de ilişkilidir. Öğrencinin güdülenmesinde, öğretmenin oluşturduğu özyeterlilik ve özgüven duygusu çok etkili olmaktadır. Güdülenen öğrencinin ise başarıya yöneldiğini ve başarmanın vermiş olduğu motivasyonun öğrencide özgüveni sağladığı anlaşılmaktadır.³⁷

Akademik gelişme açısından özgüveni yüksek olan çocuklar ile özgüveni zayıf çocukların nitelikleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.³⁸

Tablo 2: Özgüveni Yüksek Olan Çocuklar İle Özgüveni Zayıf Çocukların Nitelikleri

Akademik Gelişme Açısından Özgüveni Yüksek Çocukların Nitelikleri	Akademik Gelişme Açısından Özgüveni Orta veya Zayıf Olan Çocukların Nitelikleri
1. Doğal merakını korur.	1. Doğal merakını kaybetmiştir.
2. Öğrenmeye isteklidir.	2. Başarısızlıktan ve hata yapmaktan korkar. Bu konuda kehanetlerde bulunur.
3. Mücadele etmeyi sever.	3. Kaçınma stratejileri kullanır. (Çalışmalara hiç katılmama veya pek az katılma gibi.)
4. Gerektiği anda dikkatini yoğunlaştırabilir.	4. Telafi stratejileri kullanır (Mükemmeliyetçilik, akademik çalışma üzerinde aşırı yoğunlaşma, uzun saatler çalışma gibi).
5. Başarısızlıklarını ve hatalarını ders almak için fırsat olarak kabul eder.	5. Eleştiriye aşırı duyarlıdır.
6. Eleştiriye karşı hoşgörülüdür.	6. Mücadeleden kaçınır.
7. Başkalarıyla değil, kendisiyle yarışır.	7. Öğretmenini memnun etmeye çalışma veya isyankârlık, utangaçlık, duygusal olarak içe kapanma veya kopma gözlenir.
8. Güçlü ve zayıf yönlerinin farkındadır.	8. Rekabete düşkünlük veya umursamaz bir tavır sergiler.
9. Akademik çaba göstermekten zevk alır.	9. Kendine etiketlemeler yapıştırır: “Matematikte iyi değilim.” gibi.
10. Makul taleplere ve sorumsuz davrandığında uygulanan yaptırımlara karşı olumlu bir tavrı vardır.	10. Yanlışlarının düzeltildiği veya daha sorumlu davranıp çaba göstermesi talep edildiği zaman, düşmanca bir tavırla veya susup içerleyerek tepki verir.

2.2.4.7. Okul ve Öğretmen

Bireyin olgunlaşmasında ve kendine yönelik olumlu duygular geliştirmesinde önemli bir payı olan kurumlardan birisi okuldur. Okul hayatının başlangıcı ile birlikte bireyin yaşamına giren öğretmen, kısa bir süre içinde yaşamındaki en önemli, en etkili kişilerden biri haline gelir. Yapılan çalışmalarda anlayışlı, açık fikirli ve özgüveni yüksek olan öğretmenlerin öğrencilerini çabaları konusunda destekledikleri, onların sorumluluk duygularını geliştirmeye çalıştıkları ve derse olan ilgilerini artırdıkları saptanmıştır. Bu nedenle öğretmen, öğretim yöntemlerinden kişisel özelliklerine kadar öğrencilerin davranışları ve başarısı üzerinde geniş bir etki yapar.³⁹ Gökmar, (2014) öğretmenin sınıf içinde öğrencilerine karşı tavır ve tutumlarının sevecen olması, onların sorunlarıyla içtenlikle ilgilenmesi, girişimlerini desteklemesi, empati kurması, ben dilini kullanabilmesi çocukların kendilerine olan güvenlerini olumlu yönde etkileyen unsurlar olduğunu belirtmektedir.³⁵

2.2.4.8. Kendini değerlendirme ve çevre faktörü

Kendini değerli, saygın hissedenden yüksek özgüven ve kendini değersiz hissedenden fakat bu hissi kabul edemediği için savunma yöntemlerine başvuran, savunmacı özgüven Coopersmith'in irdelediği konulardır. Özgüvenin oluşumunu etkileyen dört etken vardır. En önemli etkenlerden biri de kişinin yaşamındaki önemli insanlar tarafından saygı ile kabul edilmesi ve ilgi görmesidir. Kişi kendisini, başkalarının kendisini değerlendirdiği ölçüde değerlendirir. Diğer etkenler başarı, değer yargıları, beklentiler ve savunmalardır.⁴⁵

Kişi çevresi ile bir bütündür. Yaptığı her davranış, ortaya koyduğu her ürün çevreden bir etki alır. Maçta çok güzel oynadığını düşünen bir futbolcu maçtan sonra yapılan eleştiriler ile kendi düşüncesi örtüşüyor ise kendine güveni gelir, daha iyi oynamaya başlar. Ressam çalışmalarının takdir edilmesini bekler. Güzel yaptığını düşündüğü bir resim kötü eleştiri alırsa kendine güveni zedelenir. Burada dikkat edilmesi gereken bir husus kendini değerlendiren çevrenin niteliğidir. Futboldan anlamayan, resim konusunda yetersiz kişilerin yaptığı eleştiriler de dikkate alınmaması gerekir. Çevre insan için ayna hükmündedir. Aynadaki görüntünün netliği ve olumlu oluşu kişinin daha sonraki yaşantısını şekillendirmede başlıca belirleyicilerdendir.³⁸

2.2.4.9. Fiziksel görünüm

Fiziksel görünüş kendine olan güveni etkileyen bir diğer önemli faktördür. Hambly' e (2003) göre kişinin dışarıya yansıttığı görüntüsü özgüven açısından önemlidir, çünkü rahat ve güvenli bir görüntü diğer insanların üzerinde olumlu bir etki bırakır; bu da kişinin kendisine daha çok güvenmesine neden olur.³⁴ Horn'a , (2013) göre kendi bedeninden memnun olan genç, benlik saygısını kazanma konusunda daha şanslıdır. Çünkü öz saygı kişinin benliğini oluşturan tüm öğelerin uyum içinde olmasıyla anlam kazanır. Bunun içinde beden algısı da yer almaktadır. Kendisini çirkin hisseden bir kişinin benlik imajı onun tüm potansiyelini ortaya koymasında engeller çıkaracaktır. Oysa fiziksel görünüşü çok iyi olmayan ancak kendisini çirkin bulmayan bir kişinin benlik algısı öz saygısının ve buna bağlı olarak öz güveninin olumlu yönde gelişmesinde yardımcı olur.³⁵

2.2.5. Yüksek ve düşük özgüvenin özellikleri

Bireyin kendine yönelik olumlu duygular geliştirmesi, kendini sevmesi, yeterli olduğunu düşünmesi, kendisiyle barışık olması ve kendisini tanıyarak kendisini olduğu gibi kabul etmesi gibi durumlarla ilgili olan özgüven, yüksek-düşük özgüven şeklinde olumlu veya olumsuz olabilir. Kişinin yüksek veya düşük özgüvenli oluşu, bireyin hayatını önemli ölçüde etkileyebilmekte, hayatının dönüm noktalarını belirlemektedir.³⁸ Bandura'ya, (1997) göre eğer birey gerekli bilgi, beceri ve pozitif çıktı beklentilerine sahipse ve kişisel olarak çıktıyı önemsiyorsa, bu durumda özyeterlik beklentileri bireyin davranışla ilgili kararını, aktivitelerinin seçimini ve harcayacağı çabanın nicelik ve niteliğini belirler. Öz yeterlik aynı zamanda bireyin engellerle karşılaştığında mücadele etme ve elverişsiz durumlarla yüzleşebilmek için gerekli olan dirence sahip olma gibi özelliklerde de belirleyici rol oynar.³³

Kendilerine güvenli, iyimser, yapıcı, mücadeleci, yeni düşüncelere ve deneyimlere açık, başarıma güdüsü yüksek, sorumluluk sahibi, insan ilişkilerinde başarılı olma gibi özelliklere sahip kişiler yüksek özgüvenli bireylerdir. Bunun yanı sıra kendini başarısız ve değersiz görme, karar alma ve problem çözme becerisinde yetersizlik, aşırı hırçın olma eğilimi, çabuk etkilenme, başkalarına bağımlı bir yaşantı sergileme ve kıskançlık gibi özellikler de düşük özgüvenli bireylerin özellikleri arasındadır.³⁸ Schunk' a(1991) göre yüksek düzeyde öz yeterliğe sahip olan bireyler, düşük düzeyde öz yeterliğe sahip

olanlara göre daha fazla çaba harcar ve problemlerle yüzleştiklerinde daha uzun süre mücadele eder.³³

2.2.5.1. Yüksek özgüvenin özellikleri

Özgüven bireyin sadece eğitiminde değil aynı zamanda sosyal, duygusal, entelektüel, cinsel ve mesleki gelişimini de etkiler. Bu nedenle özgüven kavramı, çok önemli bir kavramdır. Özgüvenin küçük yaştan itibaren oluşması ve geliştirilmesi için destek olunursa birey yaşamı boyunca her konuda rahatlıkla kendini ifade edebilir, sosyal ve yaratıcı bir birey olabilir ve kendisiyle ilgili olumlu düşünebilir.⁴⁰

Napoli, (1992) yüksek özgüvenin özelliklerini aşağıdaki gibi sıralamışlardır.³⁶

- Hata riskine rağmen gelişen deneyimlerde yer alma fırsatlarına açıktır,
- Hiç bir şey kanıtlama ihtiyacı duymadan sadece yapmaktan zevk aldığı için o aktiviteyi yapar (spor, yeni bir beceri öğrenme vb.),
- Kimseyi suçlamadan veya bahaneler yaratmadan sorumluluğu üzerine alır,
- Kendinin ve başkalarının güçlerini ve başarılarını kabul eder,
- Karşısındakini suiistimal etmeden ve onları yönlendirmeye çalışmadan birinin kişisel gücünü kabul eder,
- Hayat deneyimlerinin niceliğine değil, niteliğine odaklanır (arkadaşlık vb.),
- Takım çalışmasından hoşlanır ve bir işi yerine getirmede veya kişilerarası ilişkileri geliştirmede takım çalışmasının değerini bilir,
- Hayatta bir denge bulur (iş, eğlence, yalnızlık vb.)

Bu bilgiler ışığında daha yaratıcı, başarılı, sorunlarla karşılaşmaktan ve başa çıkmaktan korkmayan bireyler yetiştirmek bir öğretmen için hem öğrencisi hem de üyesi olduğu toplum açısından önemlidir. Cooley'e(1982) göre kişinin sadece kendisi hakkındaki yargıları değil başkalarının o kişi hakkındaki yargıları da özgüven üzerinde etkili olmaktadır.⁴⁷

2.2.5.2. Düşük özgüvenin özellikleri

Özgüveni düşük kişiler, kendilerini başarısız ve değersiz görür, reddedilme korkusu ile sevgi alışverişine girmezler. Günlük yaşamdaki problemleri çözemeyeceklerine inanır, devamlı çaresizliğin stres ve kaygısını yaşarlar. Çabuk etkilenirler ve başkalarına bağımlı bir yaşantı sergilerler.⁴⁵

Daly ve Burton'un düşük özgüvenli insanlar üzerine yaptıkları bir araştırma sonucunda ortaya koydukları düşük özgüveni öngören belirli mantık dışı inanç faktörleri şunlardır.⁴⁷

- Onaylanma talebi, aşırı derecede kabul görme saplantısı,
- Yüksek benlik beklentisi, sert ve ulaşılmaz standartların mantık-dışı sıralanması problemi,
- Endişe, yoğun ve yararsız kaygı eğilimi,
- Problemlerden kaçınma, stresle karşılaşma ve başa çıkmadan kaçınmak için kendi kendini baltalayıcı kaçma eğilimi açıklamaları.

Çocuğun ana babasıyla ilişkilerinde emniyet ihtiyacını zedeleyen herhangi bir şey kendisinde temel güvensizliği yaratır. Potansiyel olarak düşman bir çevrede, aldatmaya, kötüye kullanmaya saldırmaya, kıskanmaya hazır bir dünyada kendini ufacık, önemsiz, çaresiz ve tehlikede hisseder. Ana baba, çok defa, kendi nevrozları yüzünden, çocuğa gerçek-samimi bir sevgi ve sıcaklık veremezlerse, çocuk çevresini güvenilmez, yalancı, değer bilmez, adaletsiz, kıskanç şefkatsiz olarak algılar ve çocukta temel güvensizlik gelişir.³⁸ Rosenberg'e göre, düşük özgüvenli kişilerde, yüksek özgüvenli kişilere oranla daha fazla nörotik eğilimler, geleceğe yönelik umut yoksunluğu ve sosyal ilişkilerde zorluk gözlenmektedir.⁴⁵

Napoli ve diğerleri,(1992) düşük özgüvenin özelliklerini aşağıdaki gibi sıralamışlardır.³⁶

- Yapıcı eleştiriyi kabul etme ve onu gelişimi için kullanma konusunda yetersizlik,
- Karar almada ve yaratıcı değerler gerçekleştirilmede yetersizlik, kesin belirlenmiş kurallara uyma zorunluluğu,
- Hatalara yol açabilecek riskleri alma yetersizliği,
- Değişim yetersizliği, aynı yiyecek, çevre, davranış vb.ne kilitleme durumu,

- Başkalarının gücüne odaklanma yetersizliği,
- Kendi gücüne odaklanma yetersizliği, Başkalarının başarılarını vekaleten yaşama eğilimi (kahraman hayranlığı),
- Dış görünüşe önem verme eğilimi (en gösterişli arabayı kullanma vb.),

2.2.6. Özgüvenin sonuçları

Humphreys'a (2001) göre insanlar genellikle zayıf, orta veya yüksek özgüven düzeyine sahip olarak tanımlanabilirler. Özgüveni yüksek olan kişi kendini zayıf hissettiği zaman bunu kabul eder ve çoğu zaman dünyadaki haksızlıklara engel olmak için bir şeyler yapmaya çalışır. Oysa özgüveni zayıf olan insan, reddedilme riskine girmek anlamına geleceğini düşündüğü için, zayıflığını kabul etmez. Özgüveni zayıf insanlar diğer insanları belli bir mesafede tutarlar. Bu onlar için en önemli korunma yoludur. Bir sevgi gösterisini ya da olumlu bir geribildirim kabul etmekte çok zorlanırlar. Bu tip bir insanın değersiz olduğuna dair inancı herhangi olumlu bir deneyimden çok daha güçlüdür. Aslında sevilme ve kabul edilmek isterler ama olumsuz bir tepki almaktan korkarlar. Değişim ve risk almak, özgüveni zayıf ve orta düzeyde olan kişilere tehlikeli gelir. Herhangi bir riske girmeden önce, güvenlik faktörünü kontrol etmek çok tipik bir özellikleridir. Bu kişiler fazlasıyla bağımlıdırlar ve özerklik konusunda zayıflardır. Deneyimlerinde olumsuzluk hâkimdir. Özgüveni orta düzeyde olan kişi olumlu ve olumsuz deneyimlerin bir karışımına sahiptir, özgüveni yüksek olan kişi ise daha çok olumlu ilişkiler içinde olacaktır.⁴⁰

Coopersmith,(1967) özgüveni iki boyutuyla ele alır. Bunlar, kendini değerli ve saygın hisseden yüksek özgüven ile kendini değersiz hissedip tehdit algısına karşın savunma yöntemlerine başvuran savunmacı özgüvendir. Kişinin yaşantısındaki önemli insanlar tarafından saygı ile benimsenmesi ve ilgi görmesi özgüvenin oluşumunda rol oynayan en önemli etkidir. Başarı, değer yargıları ve beklentiler de özgüvenin oluşumunda etken faktörlerdir.⁵⁰ Frank'a (1996) göre ise özgüveni yüksek düzeyde olan bireyler kendilerini yararlı ve önemli kişiler olarak algılama eğilimindedir. Değerlilik duygusu ile başarabilme potansiyellerinin farkında olmaları onları aktif, sorumluluk sahibi bireyler haline getirirken, çevrelerine karşı da onaylayıcı ve yapıcıdırlar.³⁷

2.3. Sosyal İstenirlik

Sosyal istenirliğin potansiyel etkisi, sosyal psikoloji alanında uzun zamandan beri bilinmektedir.⁷³

Diğerlerinin kendisini nasıl algıladıkları ve değerlendirdikleri ile ilgili olma doğrultusunda, kişilerin, genellikle başkalarının kendisi hakkında nasıl bir izlenim oluşturacağına dair etki oluşturma eğilimi gösterdikleri bilinmektedir.⁵³ Örgütsel bilim literatüründe, bugün yaygın olarak iki bağımsız boyut (kendini aldatma ve başkalarını aldatma) kapsamında ele alınan sosyal istenirlik önem kazanmaktadır. Bir kişilik özelliği olarak bakıldığında, sosyal istenirlik yoğun bir şekilde "sosyal onaylanma ihtiyacı" durumunu kapsamaktadır.⁵³ Genel anlamda sosyal istenirlik, sosyal psikolojinin temel denklemlerinden olan birey-grup, birey-toplum ilişkisi çerçevesinde, bireylerin toplumsal açıdan arzu edilebilir cevaplar verme veya toplumda olumlu bir izlenim bırakmaya yönelik tutum gösterme eğilimidir.⁵⁴

Sosyal istenirlik, kişilerin kültürel bakımdan uygun davranışlar sergileyerek kabul görme arzusu olarak tanımlanabilir.⁵⁵ Tan ve Hall'a (2005) göre sosyal istenirlik, kişilerin kendilerini olumlu gösterme eğilimini belirtmektedir.⁵⁵ Ellingson, Smith ve Sackett'a (2001) göre ise sosyal istenirlik; bireyin herhangi bir ölçme aracının maddelerini yanıtlarken, kendisiyle ilgili gerçekçi bilgiler vermek yerine kendini sosyal ve normatif anlamda olumlu biçimde sunması eğilimi olarak tanımlanabilir.⁵⁶ Sosyal olarak kabul görme ya da olumsuz yaklaşımları reddetme arzusuna dayanan, sosyal bakımdan arzu edilen cevap biçimleri, kaygı, başa çıkma ve özsaygı konularında kişinin kendi beyanına dayalı ölçümlerde kullanılmaktadır.⁵⁵

Fleming ve Zizzo'a (2011) göre sosyal istenirlik, kişinin kendisini olumlu gösterme arzusudur. Yardımseverlik, uzun boylu olma gibi olumlu özelliklerin abartılması ve kilo ya da alkol tüketimi gibi olumsuz özelliklerin olandan daha az gösterilmeye çalışılması olarak ele alınmaktadır. Sosyal bakımdan arzu edilen biçimde cevap verme, kişilik özelliğinin bir sonucudur.⁵⁵ Crowne ve Marlowe' a (1960) göre ise sosyal istenirlik veya "iyi takliti" "kültürel olarak uygun ve kabul edilebilir bir şekilde yanıt verme ve bu şekilde onaylanma gereğini yansıtan bireysel farklılık değişkeni ve önyargılı tepkidir".⁵³ Sosyal istenirlik, ya kişinin yanlış olarak olumlu özellikleri kendine atfetmesi (kendini aldatma) ya da olumsuz özelliklere sahip olduğunu reddetmesi (başkalarını aldatma ya da izlenim idaresi) şeklinde ortaya çıkmaktadır.⁵⁵

Yine Edward, sosyal açıdan istenen veya istenmeyen ölçek değerleri arasında kendini tanımlama eğilimi olarak tarif etmiştir.⁵⁴

Sosyal istenirlik, ilişki çeşitlerinden kişiler arası ilişkileri temel almaktadır ve kişinin diğer insanlar üzerinde olumlu etki (olumsuz etkiye karşıt olarak) bırakabilmesi için gerekli olan, kişiden kişiye aktarılabilen bilgi olarak ya da kişilerin temel motivasyonlarıyla uyum içerisinde uyumlu bir biçimde davranması anlamına gelmektedir. Dolayısıyla, kişinin başkaları tarafından sevilmesine ya da sevilmemesine yol açacak yöntemler kullanıyor olması durumunu anlatmaktadır.⁵⁵

Sosyal araştırmalarda bireyler kendileri hakkındaki yargıları istendiğinde kendi lehlerinde cevap verme eğiliminde bulunup cevaplarını çarpıtabilirler. Örneğin, kişinin kendi beyanına dayalı raporların doldurulması esnasında kendisini iyi gösterecek cevaplar vermesi gibi. Bu bağlamda Motl, McAuley ve DiStefano, (2005) sosyal istenirliği, genellikle arzu edilen özellikler ya da davranışların abartılması ve arzu edilmeyenlerin olduğundan daha az gösterilmesi şeklinde ortaya çıktığını belirtmektedirler.⁵⁵ Stober'in ifadesiyle "sosyal istenirlik", kişinin kendine dair, başkaları üzerine olumlu etki bırakacak biçimde yanlı ve çarpıtılmış şahsi tanımlar yapma konusunda hazır bulunmasıdır.⁵⁵

Sosyal istenirliğin diğer yönleri Hartshorne ve May'in (1930) çalışmalarından elde edilmiştir. Bu çalışma kasıtlı olarak hataların gizlenmesi veya pozitif özelliklerin abartılmasını amaçlayan kendilik sunumunu belirtmektedir. Kişilerin kendilerini bu şekilde, belirli amaçlar ve arzular doğrultusunda manipüle etmesi sosyal istenirlik yapısı ile ilgili fikirlerin geliştirilmesine imkan vermiştir. Bunun nedeni, kasıtlı olarak aldatmaya yönelik durumların, sosyal istenirlik özelliklerine ve diğer yönlerine dair farklı bakış açıları yaratabilmesidir.⁵³

Bireylerin sosyal ve kültürel normlar karşısında istedik davranışlar sergiledikleri konusunda yüksek düzeyde eğilime sahip oldukları bilinmektedir. Paulhus, (1984) bu özelliğin yüksek puana tekabül ettiği kişilerde, özellikle ihtilafli veya hassas konularda(örneğin ayrımcılığa karşı tutumlar) üzerinde, dürüst cevaplar vermeyerek kendilerini olumlu bir imaj dâhilinde sunma çabalarının olduğunu belirtmektedir. Kendini aldatma (katılımcı kendisinin pozitif niteliklerine ziyadesiyle inandığında) ve izlenim yönetimi(katılımcı kasten/bilinçli olarak kendisini daha olumlu bir imaj sağlama çabasında olduğunda) olarak iki ayrı boyuttan bahsedilir.⁵³

2.4.Engelli Bireylerde Özgüven ve Sosyal İstenirlik İlişkisi

En genel anlamıyla sosyal istenirlik, bireylerin toplumsal açıdan istendik ve arzu edilir tutum sergileme veya toplumda olumlu bir izlenim bırakmaya yönelik tutum gösterme eğilimidir.⁵⁴ Bu anlamıyla sosyal istenirlik kavramıyla kastedilen şey bireyin içinde yaşadığı toplum tarafından olumlu kabul edilen normlara ve davranışlara sahip olduğunu gösterme eğilimidir. Toplum tarafından kabul edilir davranış ve tutumlara sahip olmak toplumun bireyleri tarafından arzu edilir bir olgudur. Alp, (2012) sosyal istenirliği, bireyin toplum tarafından arzu edilen özellikler ya da davranışlarının abartılması ve arzu edilmeyenlerin olduğundan daha az gösterilmesi şeklinde ortaya çıktığını belirtmektedirler.

Humphreys'a (2001) özgüveni yüksek olan kişi kendini zayıf hissettiği zaman bunu kabul eder. Oysa özgüveni zayıf olan insan, reddedilme riskine girmek anlamına geleceğini düşündüğü için, zayıflığını kabul etmez.⁴⁰ Demek oluyor ki, düşük özgüvene sahip bireyler, kendilerinde var olan özellikleri kabul etmek yerine bu eksikliklerinin toplum tarafından kabul edilir bir olgu olmadığını düşündüklerinden dolayı bu özelliklerini saklamak eğilimindedirler. Sosyal istenirliğin özünde olan toplum tarafından istendik davranışlar sergilediğini düşünme eğiliminde olma olgusu düşük özgüvenin bir sonucu olduğu söylenebilir.

Sosyal istenirlik tanımlarında geçen bireyin kendini toplum tarafından kabul edilir tutumlara sahip olduğunu düşünmesi, bireyin toplum tarafından değerli ve önemli kabul edilme duygusundan kaynaklandığını söylemek mümkündür. Maslow'a göre birey bir taraftan kendisine güven ve saygı duyarken diğer taraftan, çevresindekilerden kendisine saygı göstermelerini beklemektedir. Değer verilme ihtiyacının karşılanması, kendine güven ve başarıya inancın gelişmesine katkıda bulunur. Bu sistem içinde kendini değerlendirme ihtiyaçlarının tatmini bireyin kendine güvenmesini (özgüvenini), kendini değerli, güçlü, yeterli ve gerekli bir kişi olarak hissetmesini sağlayacaktır.³⁸ Bireyin kendini toplum tarafından kabul edilir tutum ve davranışlara sahip olarak gösterme eğilimi bireyin özgüvenini oluşturma çabasından kaynaklandığı gibi bireyin toplum tarafından kabul edilmesi de aynı şekilde bireyin özgüvenin oluşturma çabasından kaynaklandığını söylemek mümkündür.

Konuya engelli bireyler açısından bakıldığında ise herhangi bir engele sahip bireyin toplum tarafından kabullenilmesinin ve toplum içerisinde özgüven oluşturmalarının

diğerlerine nispeten daha zor olduğu söylenebilir. Bu bağlamda, engelli birey özgüvenini oluşturmak ve sürdürmek için çeşitli yöntemleri deneme ihtiyacındadır. Bu durum engelli bireyin toplum tarafından kabul edilir davranış ve tutumlara sahip olduğunu ifade etmesine neden olacaktır ki bu da literatürde sosyal istenirlik kavramıyla ifade edilmiştir.

Spor, engelli bireylerin sorunlarını aşmada, yalnızlık duygularını en aza indirerek yaşamda anlamlı bir süreci devam ettirme şansı yakalamasına destek sağlamaktadır.

²³Engelli bireylerin özgüven oluşturma ve toplum tarafından kabul edilme sürecinde sporun etkisi düşünülmesi gereken bir konudur.

Bu araştırmada ise sporcu ve sporcu olmayan engelli bireylerin özgüvenleri ve sosyal istenirlik düzeyleri arasındaki ilişki ortaya çıkarılmıştır.

İlgili Araştırmalar

Söğüt, (2006) düzenli ve sistemli olarak spor yapan bedensel engelliler ile spor yapmayan bedensel engellilerin sosyalleşmelerine sporun etkisini araştırdığı araştırmasının sonucunda sporun, bedensel engellilerin sosyalleşmeleri üzerinde olumlu etkileri olduğunu göstermiştir. Bu etki arkadaş edinmeden, grup üyeliğine, kendini değerli hissetme, hoşgörülü olma, takım çalışmasını önemseme, rekabet duygusu, ulusal değerlere bağlı olma gibi birçok konuda etkilidir. Elde edilen bu sonuç, sporun tüm toplum üyeleri üzerinde olumlu etkilerde bulunmasının bedensel engelliler açısından da geçerli olduğu şeklinde yorumlanmıştır.³⁰

Akdura, (2007) Bedensel Engelli Basketbol Tekerlekli Sandalye Liglerinde Aktif Spor Yapan Basketbolcuların Toplumsal Yaşama Uyumlarında Sporun Etkisini araştırdığı çalışmasında engelli bireylerin yapabileceği rekreatif faaliyetler üzerinde durulmuş, bu konuda yapılması ve yapılmaması gerekenler, nelere dikkat edileceği, görüşme ve kaynak toplama teknikleri ile tespit edilmiştir. Araştırma sonucunda; engelli bireyler için rekreasyon kavramının genişletilmesi gerektiği, sportif anlamda ise ancak imkanların sunulması ile gerçek manada faaliyetlerin gerçekleştirilebileceği ortaya çıkmıştır.⁵⁷

Şahin, Çetin, Manap ve Şahin, (2007) Batman ilinde ikamet eden bedensel engellerinin sosyal istenirlik düzeylerinin yaş, cinsiyet, aylık gelir, spor yapma, spor yapma sıklığı gibi çeşitli değişkenler açısından anlamlı fark olup olmadığını incelemiştir. Çalışmanın sonucunda, erkeklerin kadınlara, evlilerin de bekârlara oranla sosyal

istenirlik düzeylerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Yine spor yapan bireylerin, spor yapma sıklıkları ile sosyal istenirlik düzeyleri arasında anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir.⁵⁴

Türk, (2007) Adana ili Seyhan İlçesindeki Oğuz Kağan Görme Engelliler İlköğretim Okulu'nda toplam 40 öğrenci üzerinde gerçekleştirdiği çalışmada, spor takımlarında görev alıp almamanın, görme engelli öğrencilerin benlik saygıları üzerindeki etkisini araştırmıştır. Araştırmanın sonunda spor takımlarında görev almanın, cinsiyet ve ışık algısının, benlik saygısı puan ortalamaları açısından anlamlı bir etkisinin olmadığı görülmüştür.⁶⁵

Tuncer, (2009) Ankara ve Kayseri ilinde spor yapan ve yapmayan bedensel engelli bireylerin son üç ay içinde meydana gelen spor yapma durumlarına göre ruhsal durumlarını saptamak amacıyla yaptığı araştırmanın sonucunda, incelenen üç aylık dönemde bedensel engellilerin ruhsal durumlarının SCL-90-R alt gruplarının istatistiksel veri sonucuna göre öfke dışında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Spor yapan ve yapmayanların ruhsal durumları incelendiğinde, spor yapanlarda öfke yüksek çıkmıştır. Spor yapan ve yapmayanların SCL-90-R alt gruplarına göre ruhsal durumlarını cinsiyete göre karşılaştırdığımızda somatizasyon bayanlarda daha yüksek çıkmıştır.²⁷

Kaya, (2010) İzmir ilinde çeşitli kulüplerde oynayan işitme engelli 50sporcu ile spor yapmayan 50 işitme engelli birey üzerine yaptığı 18-25 yaş arası işitme engelli sporcuların stres ve saldırganlık düzeylerini incelediği çalışmasında işitme engelli bireylerin spor yoluyla rehabilite oldukları; şiddet, saldırganlık, stres gibi kavramlardan uzaklaştıklarını ortaya koymuştur.⁶²

Altun, Bayramlar, Kayıhan ve Ergun, (2011) İstanbul ilinde yaşayan, herhangi bir mental-kognitif bozukluğu olmayan 25'i kadın 75'i erkek toplam 100 bedensel engelli bireyle yaptıkları çalışmada engelli bireylerde spora katılımın yaşam kalitesi üzerine etkisini değerlendirmişlerdir. Araştırmanın sonucunda, profesyonel ya da amatör olarak spor yapanların yaşam kalitelerinin hiç spor yapmayanlardan daha yüksek olduğunu ayrıca spora katılımın yaşam kalitesini olumlu yönde etkilediğini ortaya koymuşlardır.⁶³

Yanlıç, (2011) Oturarak Voleybol Türkiye Şampiyonası'na katılan 77 erkek, 5 kadın toplam 82 bedensel engelli sporcu üzerine yaptığı çalışmasında, oturarak voleybol oynayan bedensel engelli sporcuların benlik saygısı düzeylerini araştırmıştır.

Araştırmanın sonucunda, oturarak voleybol oynayan bedensel engelli sporcuların benlik saygısı düzeylerinin yüksek seviyede olduğu saptanmıştır.¹⁷

Çetin, Çağlayan, Kırimoğlu ve Çokluk, (2011) Türkiye Bedensel Engelliler Spor Federasyonu bünyesinde 2010-2011 sezonunda Tekerlekli Sandalye Basketbol Bölgesel Ligde A, B, C, D ve E gruplarında mücadele eden toplam 18 takımdan 224 sporcu üzerine yaptıkları araştırmanın sonucunda, sporcuların depresif duygu durumlarının artmasına paralel olarak yaşam kalitesi düzeylerinin düştüğüne ortaya koymuşlardır.⁶⁶

Dalbudak, (2012) İzmir ilinde spor yapan 50 bayan ve erkek görme engelli bireyler ile spor yapmayan 50 bayan ve erkek görme engelli bireyler üzerine yaptığı ve 13-15 yaş arası spor yapan ve yapmayan görme engelli bireylerin stres ve saldırganlık düzeylerinin incelendiği araştırmasında görme engelli bireylerin beden eğitimi ve spor yoluyla rehabilite edilerek stres ve saldırganlık kavramlarından uzaklaştıkları ve hayata daha anlamlı bir şekilde tutunduklarını ortaya koymuştur.¹⁴

Karakoç, Çoban ve Konar, (2012) milli takım düzeyindeki işitme engelli sporcular ile spor yapmayan işitme engelli bireylerin benlik saygılarının belirlenerek, bu iki grubun benlik saygı düzeyleri arasındaki farkların anlamlılık düzeylerini inceledikleri araştırmanın sonucunda, spor yapan işitme engellilerin, spor yapmayan işitme engellilere göre benlik saygısı düzeylerinin daha yüksek olduğunu ve sporun, işitme engelli bireylerin duygusal niteliklerindeki olumlu etkiler gösterdiğini ortaya koymuşlardır.⁶¹

Civan, Özdemir, Taş ve Çelik (2012) 2011-2012 sezonunda Tekerlekli Sandalye Tenis Türkiye Şampiyonasına katılan bedensel engelli tenis sporcularından, 13 erkek ve 9 bayan toplam 22 sporcu ile engelli olmayan tenis sporcularından 13 erkek ve 9 bayan 22 sporcu, toplamda ise 44 sporcu ile yaptıkları tekerlekli sandalye tenis sporu sporcuları ile engelli olmayan tenis sporcularının durumluk ve sürekli kaygı düzeylerini karşılaştırdıkları araştırmalarının sonucunda, bedensel engelli sporcuların engelli olmayan sporculara göre durumluk ve sürekli kaygı düzeyleri yüksek görünmekle beraber, yapmış oldukları müsabakalarda alacakları sonuçların başarı ya da başarısızlıkla sonuçlanması düşüncesiyle motivasyonlarını yüksek tutarak uyarılmışlık seviyelerini optimal düzey seviyelerinde yaşadıkları bunun da başarılı olmak için ideal bir kaygı seviyesine yakın olduğunu düşündürmektedir.⁵⁹

Kızar, (2012) farklı branşlarda spor yapan görme engellilerin yalnızlık düzeylerinin belirlenmesiyle birlikte, spor yapan ve yapmayan görme engelli bireylerin yalnızlık düzeylerinin karşılaştırılmasını amaçladığı çalışmada Türkiye Görme Engelliler Federasyonunun 2011-2012 sezonu faaliyet programında yer alan Goalball, B1, B2-B3 Futsal, Atletizm ve Judo müsabakalarına katılan 280 erkek görme engelli sporcu ile hiçbir spor faaliyetine katılmayan 60 görme engelli erkek bireyden oluşan toplam 340 görme engelli gönüllü olarak katılmıştır. Spor yapan görme engellilerin yaptıkları spor branşları ile yalnızlık puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık belirlenmiştir. Ayrıca düzenli spor yapan görme engelli bireylerin yalnızlık puanları ile spor yapmayan görme engelli bireylerin yalnızlık puanları arasında da anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir.²⁹

Ayça, (2013) ilköğretimde okuyan 38 görme engelli erkek öğrenci üzerine yaptığı “Goalball Sporunun Görme Engelli Çocukların Fiziksel Performanslarına Kendilerinin ve Ailelerinin Yaşam Doyumu ve Umutsuzluk Düzeyine Etkisi” başlıklı çalışmasının sonucunda goalball sporunun görme engelli öğrencilerin fiziksel performanslarını olumlu yönde etkilediği, görme engelli öğrencilerin ve ailelerinin yaşam doyumu düzeylerini arttırdığı ve umutsuzluk düzeylerini düşürdüğü görülmüştür.⁵⁸

Çamur, (2013) işitme engelli öğrencilerden sportif müsabakalarda mücadele edenler ile etmeyenlerin sosyal beceri düzeylerini karşılaştırdığı çalışmasının sonucuna göre, işitme engelli öğrencilerden sportif müsabakalarda mücadele edenler ile etmeyenler arasındaki sosyal beceri düzeylerinde farklılıkların ortaya çıktığı ve cinsiyet, eğitim durumuna göre değişkenlik göstermekte olduğu bulunmuştur.⁶⁰

Büyükyıldırım, Temel ve Erdem, (2014) Malatya İlinde aktif olarak spor yapan görme engelli sporcuların görüşlerine göre sporun onlar için önemi ve hayatlarında ne gibi değişiklikler meydana getirdiğini belirlemek amacıyla yaptıkları çalışmanın sonucunda, spor yapmanın görme engelli bireylerin hayatlarına olumlu etkilerinin olduğu, bu yolla kendilerini ifade edebildikleri, ayrıca toplumsal uyum için önemli bir araçsallık sağladığını tespit etmişlerdir.⁶⁴

Şahin, (2014) Konya, Burdur, Muğla, Antalya, Amasya, İstanbul, Sakarya, Karaman, Samsun illerinde rehabilitasyon kurumlarına devam eden ve çeşitli spor kulüplerinde spor yapan, 286’sı kadın ve 344’ü erkek engelli birey üzerinde spor yapan ve yapmayan engelli bireylerin öfke düzeyleri ve öfke ifade tarzlarının bazı demografik özellikler

açısından araştırdığı çalışmasının sonucunda spor yapan engelli bireylerin spor yapmayan engelli bireylere göre sürekli öfke düzeyleri düşük, kontrol altına alınmış öfke düzeyleri yüksek, dışa vurulan öfke düzeyleri yüksek ve içte tutulan öfke düzeyleri yüksek çıkmıştır.¹⁶

Esentürk ve Kuru (2014) Trabzon merkez ilinde lise düzeyinde öğrenim gören ve okullar arası spor müsabakalarına katılan 285 erkek, 109 bayan olmak üzere toplam 394 sporcu öğrenci üzerine yaptıkları lise düzeyinde öğrenim gören ve okullar arası spor müsabakalarına katılan sporcu öğrencilerin güdülenme ve saldırganlık düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını inceledikleri araştırmanın sonucunda, okullar arası spor müsabakalarında yıkıcı ve edilgen saldırgan davranışlara başvuran sporcu öğrencilerin, genellikle güdülenmeme ve dışsal güdülenme alt boyutlarında yüksek puanlara sahip oldukları tespit edilmiştir.⁶⁷

III. BÖLÜM

3.GEREÇ VE YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evreni ve örnekleme, veri toplama aracı, verilerinin toplanması ile çözümlenmesine yer verilmiştir. Araştırma nicel yöntemle desenlenmiştir.

3.1.Araştırmanın Modeli

Bu araştırma tarama (betimsel) modelindedir. Tarama araştırmaları, bir konuya ya da olaya ilişkin katılımcıların görüşlerinin ya da ilgi, beceri, yetenek ve tutum vb. özelliklerinin belirlendiği genellikle diğer araştırmalara göre örneklemin daha büyük olduğu araştırmaları kapsamaktadır.⁶⁸

3.2.Araştırmanın Evreni ve Örnekleme

Araştırma evrenini sporcu ve sporcu olmayan bedensel engelliler oluşturmaktadır. Bu araştırmada, evrenin tümüne ulaşmadaki zorluk, zamanın sınırlı olması ve ekonomik nedenlerle hedef evreni temsil edeceği düşünölen büyüklükte bir örneklem alma yoluna gidilmiştir. Sporcu olmayan bedensel engelli bireylere dernekler, vakıflar ve sivil toplum kuruluşları vasıtası ile ulaşılmıştır.

Araştırmanın örneklemini basit rastsal örneklem yoluyla seçilen, 199 bedensel engelli oluşturmaktadır. Katılımcıların %54,8'i bedensel engelli sporcu ve %45,2'si sporcu olmayan bedensel engellidir. Tablo 3'te araştırmaya katılan bedensel engellilere ait kişisel bilgiler verilmiştir:

3.3.Veritoplama Aracı

Araştırmada belirlenen amaçlara ulaşılabilmesi için iki hazır ölçek kullanılmıştır.

Akın (2007) özgüven ölçeğinin geçerlik çalışmaları olarak yapı ve uyum geçerlikleri, güvenilirlik çalışmaları olarak ise iç tutarlılık ve test-tekrar test güvenilirlikleri ve madde analizi yapmıştır. Yapılan açımlayıcı faktör analizi sonucunda toplam varyansın % 43.6'sını açıklayan ve iç öz-güven ile dış öz-güven şeklinde iki faktör altında toplanan 33 madde elde edilmiştir. Ölçeğin iki faktörlü yapısının doğrulanması amacıyla yapılan doğrulayıcı faktör analizinde Ki-kare değerinin ($\chi^2=700.41$, $sd=488$, $p=.00$) anlamlı olduğu görölmüştür. Uyum indeksi değerleri ise $RMSEA=.044$, $NFI=.90$, $CFI=.96$,

IFI=.96, RFI=.89, GFI=.94, AGFI=.91 ve SRMR=.058 olarak bulunmuştur. Özgüven Ölçeği'nin iç tutarlılık katsayıları ölçeğin bütünü için .83, iç özgüven ve dış özgüven alt ölçekleri için sırasıyla, .83 ve .85 olarak bulunmuştur.

Akın (2010) sosyal istenirlik ölçeğinin açımlayıcı faktör analizi sonucunda toplam varyansın % 64.5'ini açıklayan ve 29 maddeden oluşan 2 faktörlü bir ölçme aracı elde etmiştir. Ölçeğin iç tutarlılık katsayıları izlenim yönetimi için .96, öz-aldatma için .95 olarak bulunmuştur.

Ölçme aracında likert tipi derecelendirme kullanılmıştır. Derecelendirmede “tamamen katılıyorum”, “oldukça katılıyorum”, “kararsızım”, “kısmen katılıyorum” ve “hiç katılmıyorum” seçenekleri yer almıştır. Derecelendirmedeki puan aralıklarında en düşük değer 1 (bir), en yüksek değer 5 (beş) olarak belirlenmiştir. Buna göre; 1,00-1,79 arası “hiç katılmıyorum”, 1,80-2,59 arası “kısmen katılıyorum”, 2,60-3,39 arası “orta düzeyde katılıyorum”, 3,40-4,19 arası “oldukça katılıyorum” ve 4,20-5,00 arası “tamamen katılıyorum” değer aralığı olarak dikkate alınmıştır.

3.4.Araştırma Verilerinin Toplanması

Araştırma verilerinin toplanması sürecinde, Gençlik ve Spor Bakanlığı Bedensel Engelliler Spor Federasyonu'nun izniyle ölçme aracı sporcu olan ve sporcu olmayan bedensel engellilere doğrudan ulaşılarak uygulanmıştır.

3.5.Verilerin Çözümlemesi

Araştırmanın genel amacı çerçevesinde cevapları aranan alt problemlere yönelik toplanan veriler öncelikle veri kodlama formuna işlenmiştir. 200 verinin 199'u işleme alınmıştır. Daha sonra bilgisayara aktarılan veriler üzerinden gerekli istatistiksel çözümlerden yararlanılmıştır. Araştırmada kullanılan ölçeğin güvenilirlik çalışmaları için bir iç tutarlılık yaklaşımı olan Cronbach Alpha Katsayısı hesaplanmıştır. Cronbach Alpha katsayısı sosyal istenirlik ölçeğinde 0.89, özgüven ölçeğinde 0.94 olarak bulunmuştur. Büyüköztürk (2009) sosyal bilimlerde güvenilirlik katsayısının 0.70 ve daha yüksek olması çalışmanın güvenilirliği için yeterli olduğunu belirtmektedir.

Katılımcıların kişisel özelliklerine ait verilerin betimlenmesi için; yüzde ve frekans puanları hesaplanmıştır.

Araştırmada toplanan verilerin analiz edilmesinde kullanılacak istatistiksel yöntemleri belirlemek amacıyla normal dağılıma uygunluk analizi ve homojenlik testleri

uygulanmıştır. Bu testlerin sonuçlarına göre veriler homojen, normal dağılım özelliği göstermektedir. Dağılım için çarpıklık ve basıklık değerleri +1 ile -1 Aralığı esas alınmıştır. Buna göre veriler parametrik varsayımları yerine getirdiğinden verilerin çözümlenmesinde parametrik testlerden yararlanılmıştır. Buna göre birinci alt amaç olan değişken ayrımı yapılmaksızın katılımcıların sosyal istenirlik ve özgüven düzeylerinin belirlenmesinde aritmetik ortalama ve standart sapma puanları hesaplanmıştır. İkinci alt amaç olan bağımsız değişkenler ile özgüven ve sosyal istenirlik düzeyleri arasındaki anlamlılık testleri için t-testi ve ANOVA'dan yararlanılmıştır. Üçüncü alt amaç olan sosyal istenirlik ile özgüven arasındaki ilişki durumunun ortaya konması için korelasyon tekniğinden ve basit regresyon analizinden yararlanılmıştır.

IV. BÖLÜM

4.BULGULAR

Bu kısımda araştırmanın alt amaçları doğrultusunda bulgular tablolaştırılarak yorumlanmıştır. Her bir bulguya ait tablo yorumları araştırmanın alt amaçlarına paralel olarak sırasıyla verilmiştir.

Birinci Alt Amaç Olan Değişken Ayrımı Gözetmeksizin Katılımcıların Sosyal İstenirlik ve Özgüvenlerine İlişkin Bulgular ve Yorum

Tablo 3: Araştırmada Yer Alan Katılımcıların Kişisel Özelliklerine Göre Dağılımı

Cinsiyet	N	%	Medeni Durum	N	%
Kadın	72	36,1	Evli	42	20,7
Erkek	127	63,9	Bekâr	157	79,3
Toplam	199	100,0	Toplam	199	100,0

Eğitim Durumu	N	%	Aylık Gelir	N	%
İlköğretim	57	28,6	1-1000TL	93	46,7
Lise	118	59,3	1001-2000	63	31,6
Önlisans	10	5,0	2001-3000	18	9,
Lisans	10	5,0	3001-4000	10	5,
Lisansüstü	4	2,0	4001 ve +	15	7,7
Toplam	199	100,0	Toplam	199	100,0

Meslek	N	%	Yaş	N	%
Öğrenci	102	51,0	15-19	101	50,8
İşsiz	43	21,7	20-25	36	18,1
Memur	15	7,6	26-30	27	13,6
Çiftçi	3	1,5	31-35	15	7,5
Esnaf	12	6,1	36-40	7	3,5
Diğer	24	12,1	41-45	5	2,5
Toplam	199	100,0	46-50	5	2,5
			51 ve +	3	
			Toplam	199	100,0

Kayıp Uzun	N	%	Özür Nedeni	N	%
Kol	74	37,1	Doğuştan	92	46,2
Bacak	125	62,9	Kaza sonucu	86	43,2
Toplam	199	100,0	Hastalık	21	10,6
			Toplam	199	100,0

Araştırmada yer alan katılımcıların kişisel özelliklerine bakıldığında %36,1'nin kadın, %63,9'nun ise erkek olduğu; %20,7'sinin evli, %79,3'ünün ise bekâr olduğu görülmektedir.

Tablo 4: Araştırmada Yer Alan Katılımcıların Kişisel Özelliklerine Göre Dağılımı 2

Spor Yapma Durumu	N	%	Özel Eğitim Alma	N	%
Evet	109	54,8	Evet	80	40,1
Hayır	90	45,2	Hayır	119	59,9
Toplam	199	100,0	Toplam	199	100,0

Kaç Yıldır Spor Yapıyorsunuz ?	N	%	Kaç Yıldır Özel Eğitim Alıyorsunuz?	N	%
1-5	74	68,8	1 yıl	28	
6-10	28	25,6	2	30	
11-15	3	2,7	3	17	
16-20	4	3,6	4	2	
Toplam	109	100,0	5	2	
			6 ve üzeri	7	
			Toplam	86	43,2

Spora yönelmede etkili faktör	N	%	Sosyal Faaliyet	N	%
Kendi isteğimle	85	77,9	Sık katılırim	25	12,1
Ailem	9	8,2	Katılırim	78	39,4
Arkadaşlarım	6	5,5	Nadiren	65	32,8
Öğretmenim	4	3,6	Katılmam	31	15,7
Diğer	5	4,5	Toplam	199	100,0
Toplam	109	100,0			

Engelli Maaşı	N	%	Projede görev aldınız mı	N	%
Evet	93	46,7	Evet	52	26,1
Hayır	106	53,3	Hayır	147	73,9
Toplam	199	100,0	Toplam	199	100,0

Tablo 5: Araştırmada Kullanılan Sosyal İstenirliğe Ait Maddelerin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Sosyal İstenirlik Ölçeğine Ait Maddeler Ve Boyutlar	N	\bar{X}	Ss
Verdiğim Kararlardan Dolayı Asla Pişmanlık Duymam.	199	3,58	1,16
Birinin Arkasından Kesinlikle Kötü Şeyler Konuşmam.	199	3,56	1,21
Bana Yönelik Eleştirileri Her Zaman Dikkate Alırım.	199	3,96	1,01
Hayatımda Hiç Hırsızlık Yapmadım.	199	3,90	1,31
Bir Şeyi Kafama Koyduğumda Diğer İnsanlar Nadiren Fikrimi Değiştirebilir.	199	3,37	1,19
Kendi Kaderimi Yazabileceğimi Düşünürüm.	199	3,21	1,28
Bana Ait Olmayan Şeyleri Asla Almam.	199	4,00	1,11
İş Veya Okuldan İzin Almak İçin Hasta Numarası Yapmam.	199	3,79	1,20
Verdiğim Kararlara Çok Güvenirim.	199	3,85	,93
Kesinlikle Sokağa Çöp Atmam.	199	3,56	,20
Araç Kullanırken Hız Limitini Aşmam.	199	3,53	1,23
Diğer İnsanların Benim Hakkımda Ne Düşündüğünü Dikkate Almam.	199	3,18	1,29
Kendime Karşı Her Zaman Dürüst Davranırım.	199	3,96	,95
Suçlu Duruma Düşme İhtimalim Olmasa Bile Her Zaman Yasalara Uyarım.	199	3,84	1,08
Tamamen Mantıklı Bir İnsanım.	199	3,77	,91
İnsanların Özel Bir Şeyler Konuştuğunu Duyarsam Dinlemekten Kaçınırım.	199	3,78	1,04
Zihnimi Dağıtan Bir Düşünceden Uzaklaşmak Benim İçin Zor Değildir.	199	3,37	1,12
Hatalarımı Kesinlikle Gizlemem.	199	3,54	,99
Kötü Alışkanlıklarımı Terk Etmek Bana Zor Gelmez.	199	3,70	1,13
Duygularımın Yoğunlaşması Düşüncelerimde Önyargılı Olmama Neden Olmaz.	199	3,50	1,02
Mağaza Eşyalarına Zarar Verirsem Kesinlikle Bu Durumu Görevlilere Bildiririm.	199	3,70	1,11
Diğer İnsanlar Hakkında Dedikodu Yapmam.	199	3,68	1,13
İnsanlara Yönelik İlk İzlenimimde Yanılmam.	199	3,63	1,02
Çok Mecbur Olsam Bile Yalan Söylemem.	199	3,64	1,06
Hiçbir Kötü Alışkanlığım Yoktur.	199	3,74	1,15
Yaptığım İşlerde Her Zaman Doğru Adımlar Atarım.	199	3,64	,95
Asla Cinsel İçerikli Kitap Veya Dergi Okumam.	199	3,79	1,18
Kesinlikle Küfür Etmem.	199	3,44	1,25
Alışverişlerde Para Üstünü Fazla Aldığım Durumlarda Hemen Geri Veririm.	199	4,14	1,05
İzlenim Yönetimi Alt Boyutları	199	3,68	,59

Öz Aldatma Alt Boyutları	199	3,65	,63
Sosyal İstenirlik Boyutu	199	3,67	,56

Tablo 5 incelendiğinde katılımcıların sosyal istenirlik düzeylerinin ($\bar{X} = 3,67$) yüksek düzeyde katılıyorum olduğu görülmektedir. Bununla birlikte izlenim yönetimi alt boyutunun ($\bar{X} = 3,68$) ve öz aldatma boyutunun ise ($\bar{X} = 3,65$) yüksek düzeyde katılıyorum olduğu görülmektedir. Sosyal istenirlik ölçeğinden yüksek ortalamaya sahip üç madde sırasıyla “Alışverişlerde Para Üstünü Fazla Aldığım Durumlarda Hemen Geri Veririm” ($\bar{X} = 4,14$), “Bana Ait Olmayan Şeyleri Asla Almam” ($\bar{X} = 4,00$), “Kendime Karşı Her Zaman Dürüst Davranırım” ($\bar{X} = 3,96$) maddeleri olmuştur. Sosyal istenirlik ölçeğinden düşük ortalamaya sahip üç madde sırasıyla “Diğer İnsanların Benim Hakkımda Ne Düşündüğünü Dikkate Almam” ($\bar{X} = 3,18$), “Kendi Kaderimi Yazabileceğimi Düşünürüm” ($\bar{X} = 3,21$), “Zihnimi Dağıtan Bir Düşünceden Uzaklaşmak Benim İçin Zor Değildir” ($\bar{X} = 3,37$) maddeleri olmuştur.

Tablo 6: Araştırmada Kullanılan Özgüvene Ait Maddelerin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Özgüven Ölçeğine Ait Maddeler ve Boyutlar	N	\bar{X}	Ss
Kendimi Başarılı Bir İnsan Olarak Görürüm.	199	3,75	1,13
Başkalarının Yanında Heyecanımı Kontrol Edebilirim.	199	3,63	1,13
Seçimlerimde Başkalarına Bağımlı Değilimdir.	199	4,05	,91
Yaşamdaki Zorluklarla Baş Edebilirim.	199	3,91	1,01
Benim İçin Aşılamayacak Sorun Yoktur.	199	3,59	1,13
Başkalarının Görüşlerine Saygı Gösteririm.	199	4,06	,98
Problemlerimin Üstesinden Gelebileceğime İnanırım.	199	3,96	,95
Sosyal Etkinliklere Katılmaktan Çekinmem.	199	3,85	1,07
Verdiğim Kararların Arkasında Dururum.	199	3,97	,98
Kendi Kendime Yetebileceğime İnanırım.	199	3,73	1,09
Aktif Birisi Olduğumu Düşünürüm.	199	3,67	1,17
Öz-Eleştiri Yapabilirim.	199	3,82	1,04
Anlamadığım Konularda Başkalarına Soru Sorabilirim.	199	4,05	,98
Yeni Girdiğim Ortamlara Uyum Sağlarım.	199	3,95	,96
Kendimle Barışık Bir İnsanım.	199	3,95	1,03
Gerektiğinde Sonuna Kadar Hakkımı Savunurum.	199	4,16	,99
İstedğim Şeyleri Elde Etmek İçin Mücadele Edebilirim.	199	4,14	,94
Kendimi Rahat Bir Şekilde İfade Edebilirim.	199	3,81	,99
Kendimi Ve Başkalarını Olduğu Gibi Kabul Ederim.	199	3,91	1,03
Çevremde Yeteri Kadar Güvenebileceğim İnsan Vardır.	199	3,65	1,16
Sorumluluk Almaktan Çekinmem.	199	3,86	,98
Diğer İnsanların Eleştirilerini Anlayışla Karşılatabilirim.	199	3,80	1,02
Sıkıntılı Anlarımda Bile Olumlu Düşünmeye Çalışırım.	199	3,69	,98
Ön Plana Çıkmaktan Korkmam.	199	3,75	1,04
Başarısız Olduğumda Hemen Pes Etmem.	199	3,92	1,03
Başka İnsanlarla Kolaylıkla İletişim Kurabilirim.	199	3,88	1,01
Değerli Birisi Olduğuma İnanırım.	199	3,82	1,07
Kolay Arkadaş Edinebilirim.	199	3,81	1,01
Düşüncelerimi İfade Ederken Başkalarından Çekinmem.	199	3,84	,96
Kolay Karar Verebilirim.	199	3,81	,95
Sosyal Bir İnsan Olduğuma İnanırım.	199	3,80	1,06
Kendimi Severim.	199	4,01	1,01
Başka İnsanların Övgülerini Hak Ettiğime İnanırım.	199	3,94	,97
İç Özgüven Alt Boyutları	199	3,88	,60
Dış Özgüven Alt Boyutları	199	3,85	,62
Özgüven Boyutu	199	3,86	,60

Tablo 6 incelendiğinde katılımcıların özgüven düzeylerinin ($\bar{X} = 3,86$) yüksek düzeyde katılıyorum olduğu görülmektedir. Bununla birlikte iç özgüven alt boyutunun ($\bar{X} = 3,88$) ve dış özgüven boyutunun ise ($\bar{X} = 3,85$) yüksek düzeyde katılıyorum olduğu görülmektedir. Özgüven ölçeğinden yüksek ortalamaya sahip üç madde sırasıyla “Gerektiğinde Sonuna Kadar Hakkımı Savunurum” ($\bar{X} = 4,16$), “İstediğim Şeyleri Elde Etmek İçin Mücadele Edebilirim” ($\bar{X} = 4,14$), “Başkalarının Görüşlerine Saygı Gösteririm” ($\bar{X} = 4,06$) maddeleri olmuştur. Özgüven ölçeğinden düşük ortalamaya sahip üç madde sırasıyla “Benim İçin Aşılamayacak Sorun Yoktur” ($\bar{X} = 3,59$), “Başkalarının Yanında Heyecanımı Kontrol Edebilirim” ($\bar{X} = 3,63$), “Çevremde Yeteri Kadar Güvenilebileceğim İnsan Vardır” ($\bar{X} = 3,65$) maddeleri olmuştur.

İkinci Alt Amaç Olan Katılımcıların Kişisel Bilgilerinin Sosyal İstenirlik ve Özgüvenlerine İlişkin Anlamlılık Durumları

Tablo 7: Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Sosyal İstenirliklerine ve Özgüvene Dair T Testi Sonuçları

Cinsiyet		N	X	Ss	t	sd	p	
Sporcu engelli	Sosyal istenirlik	Kadın	44	3,6616	,55256	-,399	107	,691
		Erkek	65	3,7047	,55322		92,529	
	Özgüven	Kadın	44	3,9455	,59601	,405	107	,686
		Erkek	65	3,8992	,58040		90,789	
Sporcu olmayan engelli	Sosyal istenirlik	Kadın	27	3,4605	,49399	-2,073	87	,041*
		Erkek	62	3,7347	,60467		60,094	
	Özgüven	Kadın	27	3,6975	,60740	-1,186	87	,239
		Erkek	62	3,8690	,63562		51,700	

*p<0,05

Araştırmada yer alan katılımcıların cinsiyetlerine dair yapılan t testi sonucunda sporcu engelliler arasında sosyal istenirlik ve özgüven boyutlarının her ikisinde de anlamlı fark bulunmamıştır ($p > .05$). Sporcu olmayan engellilerde ise sosyal istenirlik boyutunda anlamlı fark bulunurken ($p < .05$) özgüven boyutunda bir fark bulunmamıştır ($p > .05$). Sporcu olmayan engelliler arasında, sosyal istenirlik boyutuna ait farkın kaynağına bakıldığında erkeklerin aritmetik ortalamasının ($X = 3,73$) kadınlara nispeten ($X = 3,69$)

daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu durumda sporcu olmayan erkek engellilerin kadın engellilere nispeten sosyal istenirliklerinin daha yüksek olduğu söylenebilir.

Tablo 8: Katılımcıların Medeni Durumlarına Göre Sosyal İstenirliklerine ve Özgüvene Dair T Testi Sonuçları

Medeni Durum			N	X	ss	t	sd	p
Sporcu engelli	Sosyal istenirlik	Evli	17	3,6029	,55238	-,774	106	,441
		Bekar	91	3,7144	,54392		22,192	
	Özgüven	Evli	17	3,8184	,48300	-,846	106	,399
		Bekar	91	3,9479	,59468		25,975	
Sporcu olmayan engelli	Sosyal istenirlik	Evli	24	3,6405	,65160	-,124	88	,902
		Bekar	66	3,6578	,55903		36,046	
	Özgüven	Evli	24	3,7581	,62882	-,488	88	,627
		Bekar	66	3,8314	,63019		40,936	

Araştırmada yer alan katılımcıların medeni durumlarına dair yapılan t testi sonucunda sporcu engelliler arasında sosyal istenirlik ve özgüven boyutlarının her ikisinde de anlamlı fark bulunmamıştır ($p>.05$). Aynı şekilde araştırmada yer alan katılımcıların cinsiyetlerine dair yapılan t testi sonucunda sporcu engelliler arasında sosyal istenirlik ve özgüven boyutlarının her ikisinde de anlamlı fark bulunmamıştır ($p>.05$).

Tablo 9: Katılımcıların Kayıp Uzuvarına Göre Sosyal İstenirliklerine ve Özgüvene Dair T Testi Sonuçları

Kayıp uzuv			N	X	ss	t	sd	P
Sporcu engelli	Sosyal istenirlik	Kol	44	3,6993	,64078	,037	105	,971
		Bacak	63	3,6953	,47897		75,168	
	Özgüven	Kol	44	3,9821	,62158	,875	105	,384
		Bacak	63	3,8810	,56462		86,839	
Sporcu olmayan engelli	Sosyal istenirlik	Kol	29	3,6198	,64947	-,374	88	,710
		Bacak	61	3,6690	,55114		47,837	
	Özgüven	Kol	29	3,8146	,79500	,029	88	,977
		Bacak	61	3,8105	,53705		40,576	

Araştırmada yer alan katılımcıların kayıp uzuvlarına dair yapılan t testi sonucunda sporcu engelliler arasında sosyal istenirlik ve özgüven boyutlarının her ikisinde de anlamlı fark bulunmamıştır ($p>.05$). Aynı şekilde araştırmada yer alan katılımcıların kayıp uzuvlarına dair yapılan t testi sonucunda sporcu engelliler arasında sosyal istenirlik ve özgüven boyutlarının her ikisinde de anlamlı fark bulunmamıştır ($p>.05$).

Tablo 10: Katılımcıların Özel Eğitim Almalarına Göre Sosyal İstenirliklerine ve Özgüvene Dair T Testi Sonuçları

Özel eğitim alma			N	X	ss	t	sd	p
Sporcu engelli	Sosyal istenirlik	Evet	54	3,7824	,58305	1,758	106	,082
		Hayır	54	3,5972	,50927		104,117	
	zgüven	Evet	54	3,9229	,62599	,087	106	,931
		Hayır	54	3,9130	,55148		104,342	
Sporcu olmayan engelli	Sosyal istenirlik	Evet	24	3,6588	,64165	-,079	86	,937
		Hayır	64	3,6699	,56118		36,976	
	zgüven	Evet	24	3,8062	,66215	-,179	86	,859
		Hayır	64	3,8331	,61884		39,007	

Araştırmada yer alan katılımcıların özel eğitim almalarına dair yapılan t testi sonucunda sporcu engelliler arasında sosyal istenirlik ve özgüven boyutlarının her ikisinde de anlamlı fark bulunmamıştır ($p>.05$). Aynı şekilde araştırmada yer alan katılımcıların özel eğitim almalarına dair yapılan t testi sonucunda sporcu engelliler arasında sosyal istenirlik ve özgüven boyutlarının her ikisinde de anlamlı fark bulunmamıştır ($p>.05$).

Tablo 11: Katılımcıların Engelli Maaşı Almalarına Göre Sosyal İstenirliklerine ve Özgüvene Dair T Testi Sonuçları

Engelli maaşı alma			N	X	Ss	t	sd	p
Sporcu engelli	Sosyal istenirlik	Evet	46	3,7683	,61459	1,129	106	,261
		Hayır	62	3,6511	,46504		80,619	
	Özgüven	Evet	46	3,9516	,58267	,280	106	,782
		Hayır	62	3,9209	,55139		94,039	
Sporcu olmayan engelli	Sosyal istenirlik	Evet	46	3,7817	,55501	2,189	88	,031*
		Hayır	44	3,5188	,58406		87,198	
	Özgüven	Evet	46	3,9151	,63521	1,611	88	,111
		Hayır	44	3,7039	,60699		88,000	

*p<0,05

Araştırmada yer alan katılımcıların engelli maaş almalarına dair yapılan t testi sonucunda sporcu engelliler arasında sosyal istenirlik ve özgüven boyutlarının her ikisinde de anlamlı fark bulunmamıştır ($p>.05$). Sporcu olmayan engellilerde ise sosyal istenirlik boyutunda anlamlı fark bulunurken ($p<.05$) özgüven boyutunda bir fark bulunmamıştır ($p>.05$). Sporcu olmayan engelliler arasında, sosyal istenirlik boyutuna ait farkın kaynağına bakıldığında engelli maaşı alanların aritmetik ortalamasının ($X=3,78$) maaş almayanlara nispeten ($X=3,51$) daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu durumda sporcu olmayan engelli maaşı alanların maaş almayan engellilere nispeten sosyal istenirliklerinin daha yüksek olduğu söylenebilir.

Tablo 12: Katılımcıların Yaşlarına İlişkin Yapılan Tek Yönlü ANOVA Testi Sonuçları

ANOVA (Yaş)								
			Kareler toplamı	sd	Kareler ortalaması	F	p	Farkın kaynağı
Sporcu engelli	Sosyal istenirlik	Gruplar arası	2,850	3	,950	3,334	,022	1&2; 1&3;
		Grup içi	29,915	105	,285			
		Toplam	32,764	108				
Sporcu olmayan engelli	Özgüven	Gruplar arası	3,760	3	1,253	3,972	,010	1&2; 2&4; 5&6
		Grup içi	33,130	105	,316			
		Toplam	36,890	108				
Sporcu olmayan engelli	Sosyal istenirlik	Gruplar arası	1,153	3	,384	1,142	,337	-
		Grup içi	28,931	86	,336			
		Toplam	30,084	89				
Sporcu olmayan engelli	Özgüven	Gruplar arası	2,964	3	,988	2,652	,054	-
		Grup içi	32,039	86	,373			
		Toplam	35,003	89				

Araştırmada yer alan katılımcıların yaşlarına yönelik olarak yapılan ANOVA testi sonucunda sporcu olan bedensel engellilerin sosyal istenirlik boyutunda ve özgüven boyutunda anlamlı bir fark görülürken ($p < .05$); sporcu olmayan bedensel engellilerin sosyal istenirlik ve özgüven boyutlarında anlamlı bir fark görülmemiştir ($p > .05$). Sporcu olan engellilerin yaşlarına ilişkin farkın kaynağını tespit etmek amacıyla yapılan LSD testi sonucunda sosyal istenirlik boyutunda farkın 15-19 yaş arası ile 20-25 yaş arasında (1&2) ve 15-19 yaş arası ile 26-30 yaş arasında (1&3) olduğu görülmektedir.

Sporcu olan engellilerin yaşlarına ilişkin farkın kaynağını tespit amacıyla yapılan LSD testi sonucunda özgüven boyutunda farkın 15-19 yaş arası ile 20-25 yaş arasında (1&2) ve 20-25 yaş arası ile 36-40 yaş arasında (2&4) olduğu görülmektedir.

Katılımcıların yaşlarına ilişkin yapılan tek yönlü ANOVA testi sonuçlarına ait aritmetik ortalama ve standart sapma değerlerine bakıldığında sosyal istenirlik boyutunda da özgüven boyutunda da farkın 15-19 yaş arasındaki katılımcıların aleyhine olduğu

görülmektedir. Buna göre; 15-19 yaş arasındaki bedensel engelli sporcuların daha ileriki yaş gruplarına nispeten sosyal istenirlik düzeyleri ve özgüven düzeyleri daha düşüktür denilebilir.

Tablo 13: Katılımcıların Yaşlarına İlişkin Yapılan Tek Yönlü ANOVA Testi Sonuçlarına Ait Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

		Yaş	N	X	Ss
Sporcu engelli	Sosyal istenirlik	15-19	63	3,5497	,53397
		20-25	16	3,9008	,58431
		26-30	15	3,8799	,49240
		31+	15	3,8448	,51556
		Topla m	109	3,6873	,55079
	Özgüven	15-19	63	3,8033	,60562
		20-25	16	4,3352	,44364
		26-30	15	4,0032	,57072
		31+	15	3,8687	,45334
		Topla m	109	3,9179	,58444
Sporcu olmay an engelli	Sosyal istenirlik	20-25	38	3,5644	,51151
		26-30	20	3,8534	,56527
		31+	12	3,6782	,40357
		Topla m	20	3,6066	,77418
		Özgüven	15-19	90	3,6532
	20-25		38	3,6877	,58507
	26-30		20	4,0984	,58683
	31+		12	3,9716	,47023
	Topla m		20	3,6653	,73977
			90	3,8118	,62713

Tablo 14: Katılımcıların Eğitim Durumlarına İlişkin Yapılan Tek Yönlü ANOVA Testi Sonuçları

ANOVA (Eğitim Durumu)								
			Kareler toplamı	sd	Kareler ortalaması	F	p	Farkın kaynağı
Sporcu engelli	Sosyal istenirlik	Gruplar arası	1,854	4	,464	1,560	,191	
		Grup içi	30,910	104	,297			
		Toplam	32,764	108				
Sporcu olmayan engelli	Özgüven	Gruplar arası	3,687	4	,922	2,887	,026	1&4; 2&4; 3&4
		Grup içi	33,203	104	,319			
		Toplam	36,890	108				
Sporcu olmayan engelli	Sosyal istenirlik	Gruplar arası	1,011	3	,337	,997	,398	-
		Grup içi	29,073	86	,338			
		Toplam	30,084	89				
Sporcu olmayan engelli	Özgüven	Gruplar arası	3,528	3	1,176	3,213	,027	1&3; 1&4
		Grup içi	31,475	86	,366			
		Toplam	35,003	89				

Araştırmada yer alan katılımcıların eğitim durumlarına ilişkin yapılan tek yönlü varyans analizi ANOVA sonuçlarına göre sporcu ve sporcu olmayan bedensel engelli engellilerin sosyal istenirlik boyutunda anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p > .05$). Bununla birlikte sporcu olan bedensel engellilerin özgüvenlerinin eğitim durumlarına göre anlamlı farklılaştığı görülmektedir ($p < .05$). Farkın kaynağına ilişkin yapılan LSD testi sonucunda kaynağın ilköğretim ile lisans mezunları arasında (1&4), ortaöğretim ile lisans mezunları arasında (2&4) ve önlisans ile lisans mezunları arasında (3&4) olduğu görülmektedir. Katılımcıların eğitim durumlarına ilişkin yapılan tek yönlü ANOVA testi sonuçlarına ait aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri olan tablo 15 incelendiğinde eğitim düzeyi arttıkça özgüvenin de arttığı görülmektedir.

Aynı şekilde sporcu olmayan bedensel engellilerin özgüvenlerinin eğitim durumlarına göre anlamlı farklılaştığı görülmektedir ($p < .05$). Farkın kaynağına ilişkin yapılan LSD testi sonucunda kaynağın ilköğretim ile lise mezunları arasında (1&3) ve ilköğretim ile lisans mezunları arasında (1&4) olduğu görülmektedir. Katılımcıların eğitim durumlarına ilişkin yapılan tek yönlü ANOVA testi sonuçlarına ait aritmetik ortalama

ve standart sapma değerleri olan tablo 15 incelendiğinde eğitim d¼zeyi arttıķa ¼zg¼venin de arttığı g¼r¼lmektedir.

Tablo 15: Katılımcıların Eğitim Durumlarına İlişkin Yapılan Tek Yönl¼ ANOVA Testi Sonuçlarına Ait Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Eğitim durumu		N	X	Ss
Sporcu Sosyal engelli istenirlik	İlköğretim	16	3,8168	,48255
	Lise	76	3,6184	,54697
	Önlisans	6	3,8391	,61013
	Lisans	7	4,0724	,65388
	Lisansüst¼	4	3,5776	,42919
	Toplam	109	3,6873	,55079
Özg¼ven	İlköğretim	16	4,0146	,41149
	Lise	76	3,8529	,57143
	Önlisans	6	3,8470	,84215
	Lisans	7	4,5758	,57416
	Lisansüst¼	4	3,7197	,46511
	Toplam	109	3,9179	,58444
Sporcu Sosyal olmay istenirlik an engelli	İlköğretim	41	3,6566	,64191
	Lise	42	3,5937	,46942
	Önlisans	4	3,9052	,76194
	Lisans	3	4,1034	,95250
	Toplam	90	3,6532	,58140
	Özg¼ven	İlköğretim	41	3,6948
Lise		42	3,8178	,53697
Önlisans		4	4,4373	,63425
Lisans		3	4,4949	,47367
Toplam		90	3,8118	,62713

Tablo 16: Katılımcıların Mesleki Durumlarına İlişkin Yapılan Tek Yönlü ANOVA Testi Sonuçları

		ANOVA (Mesleki Durum)						
			Kareler toplamı	sd	Kareler ortalaması	F	p	Farkın kaynağı
Sporcu engelli	Sosyal istenirlik	Gruplar arası	2,398	5	,480	1,627	,159	
		Grup içi	30,366	103	,295			
		Toplam	32,764	108				
	Özgüven	Gruplar arası	1,245	5	,249	,719	,610	
		Grup içi	35,645	103	,346			
		Toplam	36,890	108				
Sporcu olmayan engelli	Sosyal istenirlik	Gruplar arası	4,246	5	,849	2,753	,024	1&6; 2&6; 3&6; 4&6
		Grup içi	25,600	83	,308			
		Toplam	29,847	88				
	Özgüven	Gruplar arası	4,046	5	,809	2,190	,063	
		Grup içi	30,668	83	,369			
		Toplam	34,714	88				

Sporcu olan bedensel engelli katılımcıların mesleki durumlarına yönelik yapılan anlamlılık testi ANOVA sonuçlarında sosyal istenirlik ve özgüven boyutlarında anlamlı farka rastlanmamıştır ($p > .05$). Sporcu olmayan bedensel engelli katılımcıların mesleki durumlarına yönelik yapılan anlamlılık testi ANOVA sonuçlarında ise özgüven boyutunda anlamlı farka rastlanmamıştır ($p > .05$). Bununla birlikte sporcu olmayan bedensel engellilerin sosyal istenirlik boyutunda anlamlı farka rastlanmıştır ($p < .05$). Farkın kaynağına ilişkin yapılan LSD testi sonucunda farkın öğrenci ile diğer (1&6), işsiz ile diğer (2&6), memur ile diğer (3&6) ve çiftçi ile diğer mesleklerden (4&6) kaynaklandığı görülmektedir. Katılımcıların mesleki durumlarına ilişkin yapılan tek yönlü ANOVA testi sonuçlarına ait aritmetik ortalama ve standart sapma değerlerini gösteren tablo 16'ya bakıldığında sporcu olmayan bedensel engellilerin özgüvene ait aritmetik ortalamaların diğer mesleklerin lehine olduğu görülmektedir. Dolayısıyla diğer meslekteki sporcu olmayan bedensel engellilerin özgüvenlerinin öğrenci, memur, işsiz ve çiftçi olanlara nispeten daha yüksek olduğu söylenebilir.

Tablo 17: Katılımcıların Mesleki Durumlarına İlişkin Yapılan Tek Yönlü ANOVA Testi Sonuçlarına Ait Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Mesleki Durum		N	X	Ss	
Sporcu engelli	Sosyal istenirlik	Öğrenci	64	3,6355	,57118
		İşsiz	16	3,5749	,42909
		Memur	10	4,0257	,60020
		Çiftçi	1	3,8621	.
		Esnaf	4	4,1466	,54331
		Diğer	14	3,6670	,47418
		Toplam	109	3,6873	,55079
Sporcu engelli	Özgüven	Öğrenci	64	3,8947	,61724
		İşsiz	16	3,8053	,44115
		Memur	10	4,1428	,72266
		Çiftçi	1	4,3333	.
		Esnaf	4	4,1970	,28047
		Diğer	14	3,8826	,53979
		Toplam	109	3,9179	,58444
Sporcu olmayan engelli	Sosyal istenirlik	Öğrenci	37	3,6022	,45527
		İşsiz	27	3,6950	,63781
		Memur	5	3,1655	,32476
		Çiftçi	2	3,0172	,75587
		Esnaf	8	3,7003	,80557
		Diğer	10	4,1103	,47442
		Toplam	89	3,6586	,58238
Sporcu olmayan engelli	Özgüven	Öğrenci	37	3,7683	,55631
		İşsiz	27	3,7749	,63576
		Memur	5	3,5921	,46119
		Çiftçi	2	3,0152	,70711
		Esnaf	8	3,9424	,85917
		Diğer	10	4,2909	,52704
		Toplam	89	3,8178	,62808

Tablo 18: Katılımcıların Yerleşim Yerlerine İlişkin Yapılan Tek Yönlü ANOVA Testi Sonuçları

			ANOVA (Yerleşim)					
			Kareler toplamı	sd	Kareler ortalaması	F	p	Farkın kaynağı
Sporcu engelli	Sosyal istenirlik	Gruplar arası	1,230	3	,410	1,373	,255	
		Grup içi	31,057	104	,299			
		Toplam	32,288	107				
	Özgüven	Gruplar arası	1,555	3	,518	1,572	,201	
		Grup içi	34,308	104	,330			
		Toplam	35,863	107				
Sporcu olmayan engelli	Sosyal istenirlik	Gruplar arası	3,524	3	1,175	3,804	,013	1&4; 2&4
		Grup içi	26,560	86	,309			
		Toplam	30,084	89				
	Özgüven	Gruplar arası	2,772	3	,924	2,465	,068	
		Grup içi	32,231	86	,375			
		Toplam	35,003	89				

Sporcu olan bedensel engelli katılımcıların yerleşim yerlerine yönelik yapılan anlamlılık testi ANOVA sonuçlarında sosyal istenirlik ve özgüven boyutlarında anlamlı farka rastlanmamıştır ($p > .05$). Sporcu olmayan bedensel engelli katılımcıların yerleşim yerlerine yönelik yapılan anlamlılık testi ANOVA sonuçlarında ise özgüven boyutunda anlamlı farka rastlanmamıştır ($p > .05$). Bununla birlikte sporcu olmayan bedensel engellilerin sosyal istenirlik boyutunda anlamlı farka rastlanmıştır ($p < .05$). Farkın kaynağına ilişkin yapılan LSD testi sonucunda farkın büyükşehir ile köy (1&4) ve şehir ile köy (2&4) arasından kaynaklandığı görülmektedir. Katılımcıların yerleşim yerlerine ilişkin yapılan tek yönlü ANOVA testi sonuçlarına ait aritmetik ortalama ve standart sapma değerlerini gösteren tablo 19'a bakıldığında sporcu olmayan bedensel engellilerin sosyal istenirliğe ait aritmetik ortalamaların büyükşehir ve şehirde oturanların lehine olduğu görülmektedir. Dolayısıyla büyükşehirde ve şehirde oturan sporcu olmayan bedensel engellilerin sosyal istenirlik düzeylerinin köyde oturanlara nispeten daha yüksek olduğu söylenebilir.

Tablo 19: Katılımcıların Yerleşim Yerlerine İlişkin Yapılan Tek Yönlü ANOVA Testi Sonuçlarına Ait Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Yerleşim			N	X	ss
Sporcu engelli	Sosyal istenirlik	Büyükşehir	60	3,6276	,50047
		Şehir	33	3,7522	,56238
		Kasaba	2	3,3276	,17068
		Köy	13	3,9062	,71471
		Toplam	108	3,6937	,54932
Sporcu olmayan engelli	Özgüven	Büyükşehir	60	3,8958	,52001
		Şehir	33	3,8918	,61904
		Kasaba	2	3,5301	,87876
		Köy	13	4,2232	,66576
		Toplam	108	3,9272	,57894
Sporcu olmayan engelli	Sosyal istenirlik	Büyükşehir	13	3,6200	,61827
		Şehir	64	3,7458	,52466
		Kasaba	5	3,5103	,76230
		Köy	8	3,0554	,57402
		Toplam	90	3,6532	,58140
Sporcu olmayan engelli	Özgüven	Büyükşehir	13	3,8022	,62469
		Şehir	64	3,8890	,56374
		Kasaba	5	3,7152	,82672
		Köy	8	3,2707	,82741
		Toplam	90	3,8118	,62713

Tablo 20: Katılımcıların Sosyal Faaliyetlere Katılıma İlişkin Yapılan Tek Yönlü ANOVA Testi Sonuçları

		ANOVA (Sosyal Faaliyet)						
			Kareler toplamı	sd	Kareler ortalaması	F	p	Farkın kaynağı
Sporcu engelli	Sosyal istenirlik	Gruplar arası	1,053	3	,351	1,237	,300	
		Grup içi	29,500	104	,284			
		Toplam	30,553	107				
	Özgüven	Gruplar arası	1,859	3	,620	2,015	,116	
		Grup içi	31,989	104	,308			
		Toplam	33,848	107				
Sporcu olmayan engelli	Sosyal istenirlik	Gruplar arası	2,049	3	,683	2,095	,107	
		Grup içi	28,035	86	,326			
		Toplam	30,084	89				
	Özgüven	Gruplar arası	5,715	3	1,905	5,594	,001	1&4; 2&3; 2&4
		Grup içi	29,288	86	,341			
		Toplam	35,003	89				

Sporcu olan bedensel engelli katılımcıların sosyal faaliyetlere katılımlarına yönelik yapılan anlamlılık testi ANOVA sonuçlarında sosyal istenirlik ve özgüven boyutlarında anlamlı farka rastlanmamıştır ($p > .05$). Sporcu olmayan bedensel engelli katılımcıların sosyal faaliyetlere katılımlarına yönelik yapılan anlamlılık testi ANOVA sonuçlarında ise özgüven boyutunda anlamlı farka rastlanmamıştır ($p > .05$). Bununla birlikte sporcu olmayan bedensel engellilerin özgüven boyutunda anlamlı farka rastlanmıştır ($p < .05$). Farkın kaynağına ilişkin yapılan LSD testi sonucunda farkın sık katılım ile katılmam (1&4), katılım ile nadiren katılım (2&3) ve katılım ile katılmam (2&4) arasından kaynaklandığı görülmektedir. Katılımcıların sosyal faaliyetlere katılma durumlarına ilişkin yapılan tek yönlü ANOVA testi sonuçlarına ait aritmetik ortalama ve standart sapma değerlerini gösteren tablo 20'e bakıldığında sporcu olmayan bedensel engellilerin özgüvene ait aritmetik ortalamaların sosyal faaliyetlere katılanların lehine olduğu görülmektedir. Dolayısıyla sosyal faaliyetlere katılan sporcu olmayan bedensel engellilerin özgüven düzeylerinin sosyal faaliyetlere katılmayanlara nispeten daha yüksek olduğu söylenebilir.

Tablo 21: Katılımcıların Sosyal Faaliyete Katılmalarına İlişkin Yapılan Tek Yönlü ANOVA Testi Sonuçlarına Ait Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Sosyal Faaliyet		N	Mean	Std. Deviation	
Sporcu olan engelli	Sosyal istenirlik	Sık katılım	15	3,6399	,58944
		Katılım	51	3,6914	,52999
		Nadiren katılım	35	3,8015	,54500
		Katılmam	7	3,3991	,28650
		Toplam	108	3,7010	,53436
	Özgüven	Sık katılım	15	4,1454	,60345
		Katılım	51	3,9636	,51546
		Nadiren katılım	35	3,8767	,60692
		Katılmam	7	3,5505	,42475
		Toplam	108	3,9339	,56244
Sporcu olmayan engelli	Sosyal istenirlik	Sık katılım	9	3,5402	,38360
		Katılım	27	3,8385	,58696
		Nadiren katılım	30	3,6820	,50475
		Katılmam	24	3,4509	,67606
		Toplam	90	3,6532	,58140
	Özgüven	Sık katılım	9	4,0468	,51385
		Katılım	27	4,1293	,52684
		Nadiren katılım	30	3,6892	,57174
		Katılmam	24	3,5199	,67499
		Toplam	90	3,8118	,62713

Üçüncü Alt Amaç Olan Katılımcıların Sosyal İstenirlik ve Özgüvenleri Arasındaki Korelasyon Değerlerine İlişkin Bulgular ve Yorum

Tablo 22: Katılımcıların Sosyal İstenirlik ve Özgüvenleri Arasındaki Korelasyon Değerleri

Spor yapan bedensel engelliler korelasyon durumu						
	İzlenim yönetimi	Öz aldatma	İç özgüven	Dış özgüven	Sosyal istenirlik	Özgüven
İzlenim yönetimi	1,000					
Öz aldatma	,767	1,000				
İç özgüven	,570	,622	1,000			
Dış özgüven	,575	,606	,903	1,000		
Sosyal istenirlik	,951	,928	,631	,626	1,000	
Özgüven	,586	,629	,977	,974	,644	1,000
Spor yapmayan bedensel engelliler korelasyon durumu						
	İzlenim yönetimi	Öz aldatma	İç özgüven	Dış özgüven	Sosyal istenirlik	Özgüven
İzlenim yönetimi	1,000					
Öz aldatma	,639	1,000				
İç özgüven	,646	,709	1,000			
Dış özgüven	,656	,750	,919	1,000		
Sosyal istenirlik	,915	,894	,746	,774	1,000	
Özgüven	,665	,745	,979	,980	,776	1,000

Spor yapan bedensel engellilerin sosyal istenirlik ve özgüven arasındaki korelasyona bakıldığında orta düzeyde pozitif yönde bir ilişkinin ($r=.64$) olduğu görülmektedir. Sosyal istenirliğin alt boyutları olan izlenim yönetimi ile öz aldatma arasındaki ilişki durumuna bakıldığında yüksek düzeyde pozitif yönde bir ilişkiden ($r=.77$) bahsetmek mümkündür. Yine özgüvenin alt boyutları olan iç ve dış özgüven arasındaki korelasyon durumuna bakıldığında ($r=.90$) pozitif yönde çok yüksek düzeyde bir ilişkiden bahsetmek mümkündür.

Spor yapmayan bedensel engellilerin sosyal istenirlik ve özgüven arasındaki korelasyona bakıldığında yüksek düzeyde pozitif yönde bir ilişkinin ($r=.78$) olduğu görülmektedir. Sosyal istenirliğin alt boyutları olan izlenim yönetimi ile öz aldatma

arasındaki ilişki durumuna bakıldığında yüksek düzeyde pozitif yönde bir ilişkiden ($r=.89$) bahsetmek mümkündür. Yine özgüvenin alt boyutları olan iç ve dış özgüven arasındaki korelasyon durumuna bakıldığında ($r=.92$) pozitif yönde çok yüksek düzeyde bir ilişkiden bahsetmek mümkündür.

Tablo 23:Özgüvenin Sosyal İstenirliği Yordamasına İlişkin Basit Regresyon Analiz Sonuçları

Yordanan Değişken (Sosyal İstenirlik)	Yordayıcı Değişken (Özgüven)		
	B	t	p
R=.708 R ² =.501 F ₍₁₋₁₉₇₎ =197.44	.75	14.05	00**

Özgüvenin sosyal istenirliği yordayıp yordamadığına dair yapılan basit regresyon analizi sonucunda özgüvenin sosyal istenirliği yordadığı görülmüştür ($p<.01$; $R=.708R^2=.501 F_{(1-197)}=197.44$). Buna göre yordayıcı değişken yordananın toplam varyansının %50'sini açıklamaktadır. Bu durumda özgüvenin sosyal istenirlik üzerinde etkisinin olduğu ve sosyal istenirliği yordadığı söylenebilir.

V.BÖLÜM

5.TARTIŞMA VE SONUÇ

Sporcu olan ve sporcu olmayan bedensel engellilerin sosyal istenirlik düzeyleri ile özgüven düzeylerinin incelendiği bu araştırmada temel amaç kapsamında bedensel engellilerin sosyal istenirlik düzeyleri ve özgüven düzeylerinin ne olduğu, kişisel özelliklere göre anlamlı farklarının olup olmadığı test edilmiştir. Son olarak bedensel engellilerin özgüven ve sosyal istenirlikleri arasındaki ilişki durumu ortaya konmuştur. Araştırma nicel yöntemle desenlenmiş olup ilişkisel tarama modelindedir. Bedensel Engelliler Spor Federasyonu'na bağlı sporcu olan ve olmayan 199 katılımcı araştırmada yer almıştır. Araştırmada ölçme aracı olarak Akın'ın (2010) "Sosyal İstenirlik Ölçeği" ile Akın'ın (2007) "Özgüven Ölçeği" kullanılmıştır. Bu kısımda araştırma kapsamında elde edilen bulgular sonuçlanarak tartışılmıştır.

Birinci alt amaca dair sonuç ve tartışma

Edwards (1957) sosyal istenirlik eğiliminin kararlı bir kişilik özelliği olduğunu öne sürmüştür.⁷⁴ Aynı zamanda yakınlarındaki kişiler yabancı bile olsa bireylerin sözel ve sözel olmayan eylemleriyle olumlu bir sosyal imaj sunma eğiliminde oldukları bilinmektedir. Buna göre bireyin herhangi bir isim veya tanınmasına yardımcı olacak ipucu vermediği araştırmalarda da izlenim yönetiminin önemli olduğu söylenebilir. Ancak bu tür durumlarda bireyin sosyal istenirlik tepkileri verdiği tartışılabilir, çünkü bireyin kime iyi görünmeye çalıştığı net değildir.⁷⁵

Araştırmada yer alan katılımcıların sosyal istenirlik düzeylerinin yüksek seviyede olduğu görülmüştür. Bununla birlikte sosyal istenirliğin alt boyutlarından olan izlenim yönetimi ve öz aldatma boyutunun da yüksek düzeyde olduğu görülmektedir.

Araştırmada yer alan katılımcıların özgüvenlerinin yüksek düzeyde olduğu görülmektedir. Bununla birlikte özgüvenin alt boyutlarından olan iç özgüven ve dış özgüven boyutunun da yüksek düzeyde olduğu görülmektedir.

İkinci alt amaca dair sonuç ve tartışma

Sporcu olan bedensel engellilerin sosyal istenirlik ve özgüvenlerinde cinsiyetlerine göre anlamlı bir fark bulunmamıştır. Buna rağmen sporcu olmayan bedensel engellilerin sosyal istenirliklerinde anlamlı fark vardır. Sporcu olmayan erkek bedensel engellilerin

kadın bedensel engellilere nispeten sosyal istenirliklerinin daha yüksek olduğu görülmektedir.

Sporcu olan ve sporcu olmayan bedensel engellilerin sosyal istenirlik ve özgüvenlerinde medeni durumlarına göre anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bu durumda sporcu olan veya olmayan bedensel engellilerin medeni durumlarının sosyal istenirliklerinde ve özgüvenlerinde anlamlı bir fark oluşturmadığı görülmektedir.

Sporcu olan ve sporcu olmayan bedensel engellilerin sosyal istenirlik ve özgüvenlerinde *kayıp uzuvlarına* göre anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bu durumda sporcu olan veya olmayan bedensel engellilerin kol ve bacakla türünden kayıp uzuvlarının sosyal istenirliklerinde ve özgüvenlerinde anlamlı bir fark oluşturmadığı görülmektedir.

Sporcu olan ve sporcu olmayan bedensel engellilerin sosyal istenirlik ve özgüvenlerinde özel eğitim göre anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bu durumda sporcu olan veya olmayan bedensel engellilerin herhangi bir özel eğitim desteği almalarının sosyal istenirliklerinde ve özgüvenlerinde anlamlı bir fark oluşturmadığı görülmektedir. Özel eğitim sürecinin bireylerde özgüvenin gelişmesinde ve onların sosyalleşmesinde aracı rol oynadığı bilinmektedir. Bedensel engellilerin katılımıyla yapılan bu araştırmada sporcu olan veya olmayan bedensel engellilerin özel eğitim almasının anlamlı bir farkının olmaması bedensel engellilere dönük özel eğitim sürecinin etkili olup olmadığı kuşkularını beraberinde getirmektedir. Nitekim ulusal literatürde özel eğitimin etkiliği ile ilgili problemlerin sıkça tartışılması önemli görülmektedir. Özel gereksinimli bireylerin sosyalleşmelerinde ve özgüven kazanmalarında önemli olan diğer bir etmen de onlara özel eğitim aracılığıyla gereksinim duydukları bilgi ve becerileri kazandırmaktır. Bu da özel eğitim ile olmaktadır.⁷⁰

Sporcu olan bedensel engellilerin sosyal istenirlik ve özgüvenlerinde engelli maaşı alma durumlarında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bu durumda sporcu olan bedensel engellilerin engelli maaşı almalarının sosyal istenirliklerinde ve özgüvenlerinde anlamlı bir fark oluşturmadığı görülmektedir. Buna karşılık sporcu olmayan bedensel engellilerin ise sosyal istenirlik düzeylerinde anlamlı bir fark görülmüştür. Bu durumda sporcu olmayan engelli maaşı alanların maaş almayan engellilere nispeten sosyal istenirliklerinin daha yüksek olduğu söylenebilir.

Araştırmada yer alan katılımcıların *yaşlarının* sosyal istenirlik ve özgüven düzeylerinde anlamlı farklılaştığı ve bu farklılaşmanın 15-19 yaş arasındaki bedensel engelli

sporculardan kaynaklandığı görülmüştür. 15-19 yaş arası bedensel engelli sporcuların daha ileriki yaş gruplarına nispeten sosyal istenirlik ve özgüven düzeylerinin daha düşük olduğu görülmektedir.

Araştırmada yer alan sporcu olan bedensel engelli katılımcıların eğitim durumlarının özgüven düzeylerinde anlamlı farklılaştığı görülmüştür. Buna göre sporcu olan bedensel engellilerin eğitim düzeyinin artmasıyla birlikte özgüven düzeyinin de arttığı görülmüştür. Aynı şekilde sporcu olmayan bedensel engellilerin özgüvenlerinin eğitim durumlarına göre anlamlı farklılaştığı, eğitim düzeyinin artmasıyla özgüven düzeyinin de arttığı görülmektedir. Oral, Kurtulmuş, Tösten ve Elçiçek'in (2013) Diyarbakır Sur ilçesinde engelli bireyler üzerinde yapmış olduğu çalışmada engellilerin önemli bir kısmının eğitim öğretimden yararlanmadığı, eğitsel faaliyetlere katılım noktasında dezavantajlı olduğu görülmüştür. Sporcu olan ve olmayan bedensel engellilerde de olduğu gibi eğitim durumunda özgüvenin anlamlı farklılaştığı görülmektedir. Dolayısıyla eğitim durumunu arttırmakla özgüven düzeyinin de arttırılabileceği düşünülmektedir.

Sporcu olan bedensel engelli katılımcıların mesleki durumlarında sosyal istenirlik ve özgüvenlerine ilişkin olarak anlamlı farka rastlanmamışken sporcu olmayan bedensel engelli katılımcıların mesleki durumları ile özgüvenleri arasında anlamlı bir fark görülmüştür. Buna göre, sporcu olmayan bedensel engellilerin özgüvenlerine ait aritmetik ortalamaların diğer mesleklerin lehine olduğu görülmektedir. Dolayısıyla diğer meslekteki sporcu olmayan bedensel engellilerin özgüvenlerinin öğrenci, memur, işsiz ve çiftçi olanlara nispeten daha yüksek olduğu söylenebilir. Bedensel engellilerin dezavantajlı olduğu durumlar göz önünde bulundurulduğunda mesleki istihdamın zorlaşacağını söylemek mümkündür. Araştırmada diğer meslek grupları 'danışmanlık, hizmetli, sekreterlik, santral görevlisi' v.b meslekleri içermektedir. Bu tür mesleklerin de bedensel engellilerin engel durumlarına daha uygun olduğu düşünülmektedir. Engellilerin yaşama tutunmamaları ve toplumsal bütünleşmenin tesisi için onlara uygun iş alanlarında istihdamın sağlanması önemlidir.⁷¹ Bu bakımdan özgüvenin arttırılmasında ve sosyal istenirliğin sağlanmasında mesleki istihdam etkili bir araç olarak düşünülmelidir.

Sporcu olan bedensel engelli katılımcıların yerleşim yerlerinin özgüven düzeyleriyle anlamlı farklılaşmadığı bununla birlikte sporcu olmayan bedensel engellilerin sosyal istenirlikleriyle anlamlı farklılaştığı görülmektedir. Sporcu olmayan bedensel

engellilerin sosyal istenirliğe ait aritmetik ortalamaların büyükşehir ve şehirde oturanların lehine olduğu görülmektedir. Dolayısıyla büyükşehirde ve şehirde oturan sporcu olmayan bedensel engellilerin sosyal istenirlik düzeylerinin köyde oturanlara nispeten daha yüksek olduğu söylenebilir.

Sporcu olan bedensel engelli katılımcıların sosyal faaliyetlere katılmalarıyla sosyal istenirlik ve özgüvenleri arasında anlamlı bir fark bulunmazken sporcu olmayan bedensel engellilerin özgüvenlerinde sosyal faaliyetlere katılma durumlarında anlamlı fark görülmüştür. Buna göre, sosyal faaliyetlere katılan sporcu olmayan bedensel engellilerin özgüven düzeylerinin sosyal faaliyetlere katılmayanlara nispeten daha yüksek olduğu söylenebilir.

Üçüncü alt amaca dair sonuç ve tartışma

Spor yapan bedensel engellilerin sosyal istenirlik ve özgüven düzeyleri arasındaki korelasyona bakıldığında orta düzeyde pozitif yönde bir ilişkinin olduğu görülmüştür. Sosyal istenirliğin alt boyutları olan izlenim yönetimi ile öz aldatma arasındaki ilişki durumuna bakıldığında yüksek düzeyde pozitif yönde bir ilişkiden bahsetmek mümkündür. Yine özgüvenin alt boyutları olan iç ve dış özgüven arasındaki korelasyon durumuna bakıldığında pozitif yönde çok yüksek düzeyde bir ilişkiden bahsetmek mümkündür.

Spor yapmayan bedensel engellilerin sosyal istenirlik ve özgüven arasındaki korelasyonda ise yüksek düzeyde pozitif yönde bir ilişkinin olduğu görülmüştür. Sosyal istenirliğin alt boyutları olan izlenim yönetimi ile öz aldatma arasındaki ilişki durumuna bakıldığında yüksek düzeyde pozitif yönde bir ilişkiden bahsetmek mümkündür. Yine özgüvenin alt boyutları olan iç ve dış özgüven arasındaki korelasyon durumuna bakıldığında pozitif yönde çok yüksek düzeyde bir ilişkiden bahsetmek mümkündür.

Özgüvenin sosyal istenirliği yordayıp yordamadığına dair yapılan basit regresyon analizi sonucunda özgüvenin sosyal istenirliği yordadığı görülmüştür. Yordayıcı değişkenin ise yordananın toplam varyansının %50'sini açıklamaktadır. Bu durumda özgüvenin sosyal istenirlik üzerinde etkisinin olduğu ve sosyal istenirliği yordadığı söylenebilir. Dolayısıyla bedensel engellilerin özgüvenlerinin artırılmasıyla sosyal istenirlik düzeylerinin de arttırılabileceği, özgüvenleriyle ilgili olumsuzlukların ise yine sosyal istenirliği de etkileyeceği söylenebilir. Sporcu olsun veya olmasın bedensel engellilerin sınırlılıkları da göz önünde bulundurulduğunda onların sosyalleşme çabası

önemlidir. Bedensel engelli bireylerin iç ve dış özgüvenlerinin artırılması onların topluma kazandırılmasında ve sosyal istenirlik düzeyinde etkili olduğu görülmektedir. Bu bakımdan özgüven ile sosyal istenirliklerin birlikte değerlendirilmesi önemlidir.

KAYNAKLAR

1. Özer, S. D., “Engelliler İçin Beden Eğitimi ve Spor”, 2001 1. Baskı, s.212
2. Sporun İnsan Psikolojisindeki Etkileri”, http://www.rehber_ogretmen.biz. Erişim Tarihi: (03-03-2015)
3. Hassandra M, Goudas M, Chroni S. Examining Factors Associated With Intrinsic Motivation in Physical Education, a Qualitative Approach, *Psychology of Sport and Exercise*, 2003;211-223.
4. Başbakanlık Özürlüler İdaresi Türkiye Özürlüler Araştırması Sonuçları. Erişim: http://www.ozida.gov.tr/araştırma/projeler/kamuoyu_araştırması/öz_temel_gosterge.htm: Erişim tarihi: 09.10.2015
5. Tatar Y. İşitme Özürlülerde Spor ve Ruhi Faydaları. 1995, Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, 126 sayfa, İstanbul, (Doç. Dr. İbrahim BALCIOĞLU).
6. Arı Gurubu: Bedensel ve Zihinsel Özürlülerin Sorunları İçin Çağdaş Çözümlere Doğru İlk Adım. Yayın No:2. 1996;112-118.
7. Özdiñç Ö. Çukurova Üniversitesi Öğrencilerinin Sporun Ve Spora Katılımın Sosyalleşmeyle İlişkisi Üzerine Görüşleri. *Spor Metre Dergisi*. 2005, Cilt:3 Sayı:2. 77 -78.
8. Altun B. “Bedensel Engellilerin Sportif Aktivitelere Katılımının Yaşam Kalitesi Üzerine Etkisinin Değerlendirilmesi .(2010) Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 102 sayfa, Ankara, (Doç. Dr. Kezban BAYRAMLAR).
9. Ertürk B.(2003) İşitme Engelli Çocukların Ailelerine Öneriler Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı Ankara
10. İşler H., *Beden Eğitimi ve Spor Bilgileri El Kitabı*, Lazer Ofset, Niğde, 2001;
11. Demirbilek, M. (2013). Zihinsel Engelli Bireylerin ve Ailelerinin Gereksinimleri. *Turkish Journal Of Family Medicine and Primary Care (Tjfmpe)*. Vol. 7, No.3, September 2013.
12. Biçer, Y. S. Sportif Çalışmaların ve Oyunların Zihinsel Özürlü Çocuklar Üzerindeki Etkileri, 2000, Fırat Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi. 97 sayfa, Elazığ, (Doç. Dr. Mehmet KUTLU)
13. Topsaç, M. Üniversitede Okuyan Engelli Öğrencilerin Fiziksel Aktivite Düzeylerinin İncelenmesi. 2013, Dumlupınar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri

- Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi. 99 Sayfa, Kütahya. (Yrd. Doç. Dr. Halil BİŞGİN).
14. Dalbudak, İ. 13-15 Yaş Arası Görme Engelli Sporcuların Stres Ve Saldırganlık Düzeylerinin İncelenmesi, 2012, Ege Üniversitesi, Sağlık Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 131 Sayfa, İzmir, (Yrd. Doç. Dr. Ferudun DORAK)
 15. Aak M. İşitme Engelli ve İşitme Engelli Olmayan Futbolcuların Benlik Saygıları ve Saldırganlık Düzeylerinin İncelenmesi. 2011, Fırat Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, 152 sayfa, Elazığ, (Yrd. Doç. Dr. Oktay KAYA).
 16. Şahin, A. Spor Yapan ve Yapmayan Bedensel Engelli Bireylerin Öfke İfade Tarzlarının Araştırılması. 2014, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi. 78 sayfa, Ankara, (Yrd. Doç. Dr. Kemal FİLİZ).
 17. Yanlı, N. Oturarak Voleybol Oynayan Engelli Sporcularda Benlik Saygısı. 2011, Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.73 sayfa, Elazığ, (Yrd. Doç. Dr. Serdar ORHAN).
 18. Terzi, G. 13-18 Yaşlar Arası Aktif Spor Yapan Ve Yapmayan Görme Engelli Öğrencilerin Kendini Kabul Düzeylerinin Karşılaştırılması. 2011, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 112 Sayfa, Ankara, (Yrd. Doç. Dr. Sibel SUVEREN).
 19. Demir, Ö., ve Aysoy, M. Türkiye Özürlüler Araştırması, 2002. Turkey Disability Survey. Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası , Ankara.
 20. Kalaycı, A.R. Ortopedik Özürlüler Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü, Aile Eğitim Rehberi. 2007, Aile Eğitim Serisi -2, Ankara.
 21. Yetim, A. Engelliler Sporuna Sosyolojik Yaklaşım. Batman Üniversitesi, 2. Uluslararası Engellilerde Beden Eğitimi ve Spor Kongresi Özet Kitapçığı, 2014.
 22. Akçalar S.Ö. Ortopedik Engellilerin Sosyalleşmesine Sporun Etkisi.2007, Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 96 sayfa, Ankara, (Prof. Dr. A. Azmi YETİM).
 23. Çalışkan, E. Engelli Çocuklarda Spor Eğitimi ve Ailelerin Yaklaşımları. 2011, I. Uluslararası Katılımlı Engellilerde Beden Eğitim ve Spor Kongresi, Kongre Kitabı.
 24. Ödemiş, M. 12 Haftalık Latin Dans Eğitiminin Üniversite Öğrencilerinin Öz Güven Düzeylerine Etkisinin İncelenmesi. 2014, Çanakkale OnSekiz Mart

- Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 37 Sayfa, Çanakkale, (Yrd. Doç. Dr. İlhan ADİLOĞULLARI).
25. Civan, A., Özdemir, İ., Taş, İ. ve Çelik, A. Bedensel Engelli ve Engelli Olmayan Tenis Sporcularının Durumluk ve Sürekli Kaygı Düzeylerinin Karşılaştırılması. Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi. 2012;14 (1): 83-87.
 26. Ergun, N. Bedensel Engellilerde Sportif Aktiviteler ve Klasifikasyon. I. International Physical Education and Sports Congress For Disabled Persons. 2011.
 27. Tuncer, R. Sporun, Bedensel Engelli Bireylerin Ruhsal Durumları Üzerine Etkisinin İncelenmesi. 2009, Niğde Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 80 sayfa, Niğde, (Yrd. Doç. Dr. Hasan EKER).
 28. Bozdam, A. Bedensel Engelli Badminton ve Sporcu Sınıflandırması. 2011, I. Uluslararası Katılımlı Engellilerde Beden Eğitim ve Spor Kongresi, Kongre Kitabı.
 29. Kızar, O. Farklı Branşlardaki Görme Engelli Sporcuların Yalnızlık Düzeylerinin Karşılaştırılması. 2012, Fırat Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, , Yüksek Lisans Tezi, 86 sayfa, Elazığ, (Yrd. Doç. Dr. Ercan GÜR).
 30. Söğüt, M. Sporun Bedensel Engellilerin Sosyalleşmeleri Üzerine Etkisi. 2006, Mersin Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 93 Sayfa, Mersin, (Yrd. Doç. Dr. Mehmet ŞAHİN).
 31. Babic, V. Sportfor People with Disabilities 2011. Congres Book of I. International Physical Education And Sports Congress For Disabled Persons. Croatia.
 32. Tokinan, B. Ö. Yaratıcı Dans Etkinliklerinin Motivasyon, Özgüven, Özyeterlik ve Dans Performansı Üzerindeki Etkileri. 2008, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, 138 sayfa, İzmir, (Yrd. Doç. Dr. Sermin BİLEN).
 33. Akın A. Özgüven ölçeğinin geliştirilmesi ve psikometrik özellikleri, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 2007, Cilt: 7, Sayı: 2 Yıl: 2.
 34. Bilgin, O. Ergenlerde Özgüven Düzeyinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. 2011, Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi. 129 sayfa, Sakarya, (Prof. Dr. Ersin ALTINTAŞ)
 35. Şahin, M. K. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Öz Güvenleri ve Meslek Tutumlarının İncelenmesi. 2015, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler

- Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi. 128 sayfa, Afyonkarahisar, (Doç. Dr. Gürbüz OCAK).
36. Acuner A. Farklı Dansları Yapan Bireylerin Çeşitli Değişkenlere Göre Özgüven ve Öz Yeterliklerinin Karşılaştırılması.2012, Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 73 sayfa, Trabzon, (Yrd. Doç. Dr. Halit SUIÇMEZ).
37. Kocaarslan, B. Genel Müzik Eğitimi Alan İlköğretim Öğrencilerinin Müzik Dersine İlişkin Tutum, Müzikal Özgüven Ve Motivasyon Düzeylerinin Karşılaştırılması. 2009, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi. 136 sayfa, İstanbul, (Dr. Sena GÜRŞEN OTACIOĞLU).
38. Çelik, İ. Ortaokul Öğrencilerinin Özgüven Düzeyinin Bazı Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi Afyonkarahisar Örneği 2014, Türk Hava Kurumu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 120 sayfa, Ankara (Prof. Dr. Ahmet KESİK).
39. Yarımkaya, E. 12–14 Yaş Arası İlköğretim Öğrencilerinin Özgüven Düzeylerinin Voleybolda Servis Atma Becerisi Üzerine Etkisi. 2013, Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 73 sayfa, Konya, (Doç. Dr. Mehibe AKANDERE).
40. Başoğlu, S.T. Sınav Kaygısı İle Özgüven Arasındaki İlişkinin Erinlik Döneminde İncelenmesi, 2007, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 134 sayfa, İstanbul, (Prof. Dr. Mücella ULUĞ)
41. Soner, O. Aile Uyumu, Öğrenci Özgüveni ve Akademik Başarı Arasındaki İlişkiler. M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğilim Bilimleri Dergisi. Yıl: 2000. Sayı 12, : 249-260.
42. Akkarpat İ. Farklı Yaş Gruplarında Basketbolda İmgelemenin Serbest Atış Performansı, Özgüven ve Kaygı Üzerine Etkisi.2014, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi,65 sayfa, Ankara, (Yrd. Doç. Dr. Ziya KORUÇ).
43. Günalp, A.Farklı Anne Baba Tutumlarının Okul Öncesi Eğitim Çağındaki Çocukların Özgüven Duygusunun Gelişimine Etkisi (Aksaray İli Örneği), 2007, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 84 Sayfa, Konya, (Yrd. Doç. Dr. Abdülkadir KABADAYI).

44. Kaya, B. Görsel Sanatlar Dersinin Öğrencilere Özgüven Kazandırmada Etkisi. . 2015, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi. 63 sayfa, Ankara, (Prof. Dr. Güler AKALAN).
45. Kurtuldu, P. S. İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Özgüven Düzeyleri İle Liderlik Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. 2007, Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi. 103 sayfa, İstanbul, (Prof. Dr. İrfan ERDOĞAN).
46. Akın A. Özgüven ölçeğinin geliştirilmesi ve psikometrik özellikleri, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 2007, Cilt: 7, Sayı: 2 Yıl: 2.
47. İnci, H. İlköğretim Görsel Sanatlar Dersinde Yer Alan Üç Boyutlu Biçimlendirme Çalışmalarının Nesnel Gerçeklik Basamağındaki Öğrencilerin Özgüven Gelişimlerine Katkısı. 2012 Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 74 sayfa, Samsun, (Yrd. Doç. Dr. Zehra SENGİR).
48. Şeker, S.S. 9–11 Yaş Grubu Çocuklarda OrffSchulwerk Destekli Keman Eğitiminin Keman Dersine İlişkin Tutum, Öz Yeterlik, Öz Güven Ve Keman Çalma Becerisi Üzerindeki Etkileri. 2011, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir, Doktora Tezi, 151 sayfa, İzmir, (Yrd. Doç. Dr. Sermin BİLEN).
49. Okyay, B. Yönetici ve Çalışanların Özgüven Düzeyleri ve Kişisel Gelişim İnişiyatifi Alma Becerilerinin Karşılaştırılması. 2012, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi. 55 sayfa, İstanbul, (Prof. Dr. Ramazan ABACI).
50. Merey, B. Yetişkinlerde Özgüven Duygusu İle Anksiyete Düzeyi Arasındaki İlişkinin Karşılaştırılması ve Kültürlerarası Bir Yaklaşım. 2010, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi. 159 sayfa, İstanbul, (Prof. Dr. Mücella ULUĞ).
51. Eraydın, Ş. Farlı Müfredat Programlarında Öğrenim Gören Hemşirelik Öğrencilerinin Öz-Duyarlık, Öz Güven Ve Boyun Eğici Davranışların İncelenmesi, 2010, Cumhuriyet Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 130 sayfa, Sivas, (Doç. Dr. Şerife KARAGÖZOĞLU)
52. Altunçekiç, A., Yaman, S. ve Koray, Ö. Öğretmen Adaylarının Öz-Yeterlik İnanç Düzeyleri Ve Problem Çözme Becerileri Üzerine Bir Araştırma, (Kastamonu İli Örneği). Kastamonu Eğitim Dergisi. 2005, Cilt:13 No:1 93-102.

53. Sağlam, A. Çalışanların Ve Yöneticilerin Sosyal İstenirlik Ve Özgünlük Düzeylerinin Karşılaştırılması. 2012, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi. 56 sayfa, (Prof. Dr. Ramazan ABACI).
54. Şahin, H.M., Çetin, E., Manap, A. ve Şahin, E. (2014). Batman İlinde İkamet Eden Engelli Bireylerin Sosyal İstenirlik Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. 2. Uluslararası Engellilerde Beden Eğitimi ve Spor Kongresi Özet Kitapçığı, Batman.
55. Alp Z. Çalışanların ve Emeklilerin Sosyal İstenirlik ve Öz-Duyarlık Açısından Karşılaştırılması. 2012, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 77 sayfa, İstanbul, (Prof. Dr. Ramazan ABACI).
56. Akın A. İki boyutlu sosyal istenirlik ölçeğinin geliştirilmesi ve psikometrik özelliklerinin araştırılması. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 2010, Cilt 30, Sayı 3: 771-784
57. Akdura E. Bedensel Engelli Basketbol Tekerlekli Sandalye Liglerinde Aktif Spor Yapan Basketbolcuların Toplumsal Yaşama Uyumlarında Sporun Etkisinin Araştırılması. 2007, Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 229 sayfa, Kütahya, (Yrd. Doç. Dr. Çetin ÖZDİLEK).
58. Ayça, M. Goalball Sporunun Görme Engelli Çocukların Fiziksel Performanslarına Kendilerinin ve Ailelerinin Yaşam Doyumu ve Umutsuzluk Düzeyine Etkisi, (2013). Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 60 sayfa, Samsun, (Yrd. Doç. Dr. Tülin ATAN).
59. Civan, A. Özdemir, İ., Taş, İ. ve Çelik, A. Bedensel Engelli ve Engelli Olmayan Tenis Sporcularının Durumluk ve Sürekli Kaygı Düzeylerinin Karşılaştırılması. Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi. 2012, 14 (1): 83-87.
60. Çamur, C. İşitme Engelli Öğrencilerden Sportif Müsabakalarda Mücadele Edenler İle Etmeyenlerin Sosyal Beceri Düzeylerinin Karşılaştırılması, 2013, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 66 sayfa, Ankara, (Doç. Dr. İbrahim CİCİOĞLU)
61. Karakoç, Ö., Çoban, B. ve Konar, N. İşitme Engelli Milli Sporcular ile Spor Yapmayan İşitme Engellilerin Benlik Saygısı Düzeylerinin Karşılaştırılması. Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi. (2012, 14 (1): 12-17.
62. Kaya, E.Ö. 18-25 Yaş Arası İşitme Engelli Sporcuların Stres ve Saldırganlık Düzeylerinin İncelenmesi. 2010, Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimleri

- Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 126 sayfa, Kayseri. (Yrd. Doç. Dr. Abdullah IŞIKLAR).
63. Altun, B., Bayramlar, K., Kayıhan, G. ve Ergun, N. Bedensel Engellilerin Sportif Aktivitelere Katılımının Yaşam Kalitesi Üzerine Etkisi. 2011, I. Uluslararası Katılımlı Engellilerde Beden Eğitim ve Spor Kongresi, Kongre Kitabı
64. Büyükyıldırım, H., Temel, C. ve Erdem, M. Sporun Görme Engelliler İçin Önemi Ve Spor Yapan Görme Engellilerin Hayatındaki Değişikliklerin İncelenmesi. Batman Üniversitesi, 2. Uluslararası Engellilerde Beden Eğitimi ve Spor Kongresi Özet Kitapçığı, Batman, 2014
65. Türk, E. Spor Takımlarına Katılan ve Katılmayan Görme Engelli Öğrencilerin Benlik Saygılarının Değerlendirilmesi. 2007, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi. 66 sayfa, Adana, (Yrd. Doç. Dr. İskender ÖZGÜR).
66. Çetin, M. Ç., Çağlayan, H.S., Kırimoğlu, H. ve Çokluk, G.F. Tekerlekli Sandalye Basketbol Bölgesel Liginde Oynayan Sporcularda Depresyon ve Yaşam Kalitesi Arasındaki İlişki. 2011, I. Uluslararası Katılımlı Engellilerde Beden Eğitim ve Spor Kongresi, Kongre Kitabı
67. Esentürk, O.K. ve Kuru, E. Lise Düzeyinde Öğrenim Gören ve Okullararası Spor Müsabakalarına Katılan Sporcu Öğrencilerin Güdülenme ve Saldırganlık Düzeylerinin İncelenmesi. 2014, 2. Uluslararası Engellilerde Beden Eğitimi ve Spor Kongresi Özet Kitapçığı, Batman.
68. Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. Bilimsel Araştırma Yöntemleri. 3. Baskı Ankara: 2009, Pegem Akademi.
69. Büyüköztürk Ş. Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı. 10. Baskı Ankara: 2009. Pegem Akademi.
70. Eripek, S. Özel gereksinimli çocukların normal sınıflara yerleştirilmesi “kaynaştırma”. Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 1986. 1(2) 65-72
71. Oral, B. Kurtulmuş, M. Tösten, R. Elçiçek, Z. “Sur İlçesinde Yaşayan Engelli Bireylerin İhtiyaç Analizi Çalışması Projesi" 2013. Kalkınma Bakanlığı ve Karacadağ Kalkınma Ajansı TRC2-13/DFD2013 numaralı doğrudan faaliyet destek programı tarafından desteklenmiştir.

72. Baltaş, Acar, Özgüven, mi? Özsaygı mı?, <http://www.baltasgrubu.com/Makaleler/ozguven-mi-ozsaygi-mi.html>, Bilgiye Erişim: 28.12.2015).
73. Crowne, C. P. ve Marlowe, D. A new scale of social desirability independent of psychopathology. *Journal of Consulting Psychology*, 1960. 24, 349–354
74. Edwards, A. L. *The social desirability variable in personality assessment and research*. 1957. New York: Dryden
75. (Mick, D. G. Are studies of dark side variables confounded by socially desirable responding? The case of materialism. *The Journal of Consumer Research*, 1996. 23(2), 106–119.)

EKLER

EK 1. Kişisel Bilgi Formu, sayfa 1

SPORCU ve SPORCU OLMAYAN BEDENSEL ENGELLİ BİREYLERİN ÖZGÜVEN ve SOSYAL İSTENİRLİK DURUMLARININ KARŞILAŞTIRILMASI

Bu araştırmanın temel amacı sporcu ve sporcu olmayan bedensel engelli bireylerin özgüven ve sosyal istenirlik durumlarının karşılaştırılmasıdır. Araştırma kapsamında kullanılan bu ölçme aracı üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde kişisel bilgiler ikinci bölümde sosyal istenirlik düzeyini ölçmeye dair sorular ve üçüncü bölümde özgüven düzeyini ölçmeye dayalı sorular yer almaktadır. Ölçme aracında size yöneltilen sorulara vereceğiniz cevaplar araştırma ve araştırmacı için büyük önem taşımaktadır. Bu bakımdan vereceğiniz cevapların içten olmasını diler katkılarınızdan dolayı teşekkür ederim.

Arş. Gör.Erhan ŞAHİN, Siirt Üniversitesi BESYO Müd

E-mail:erhansahin@siirt.edu.tr

Yaşınız?	☐ 15-19 ☐ 20-25 ☐ 26-30 ☐ 31-35 ☐ 36-40 ☐ 41-45 ☐ 46-50 ☐ 51-55 ☐ 55 ve Üstü
Eğitim Durumunuz?	☐ ilköğretim ☐ Lise ☐ Ön Lisans ☐ Lisans ☐ Lisansüstü
Cinsiyet?	☐ Kadın ☐ Erkek
Medeni Durum?	☐ Evli ☐ Bekâr
Aylık Geliriniz?	☐ 1-1.000 TL ☐ 1.001-2.000 ☐ 2.001-3.000 ☐ 3.001-4.000 ☐ 4.000 ve Üzeri
Engel Oranınız?	☐ %10 ☐ %20 ☐ %30 ☐ %40 ☐ %50 ☐ %60 ☐ %70 ☐ %80 ☐ %90 ☐ %100
Mesleğiniz?	☐ Öğrenci ☐ İşsiz ☐ Memur ☐ Çiftçi ☐ Esnaf ☐ Diğer.....
Engel Nedeniniz?	☐ Doğuştan ☐ Kaza Sonucu ☐ Hastalık
Hangi Uzvuunuzda Kayıp Var?	☐ Kol ☐ Bacak
Yaşadığınız Yerleşim Yeri	☐ Büyükşehir ☐ Şehir ☐ Kasaba ☐ Köy
Spor Yapıyor musunuz?	☐ Evet ☐ Hayır
Aktif Olduğunuz Spor Branşı?	☐
Kaç Yıldır Aktif Sporcusunuz?	☐ 1-5 ☐ 6-10 ☐ 11-15 ☐ 16-20 ☐ 21-25
Özel Eğitim Aldınız mı? (Rehabilitasyon vb.)	☐ Evet ☐ Hayır
Kaç Yıl Özel Eğitim Aldınız?	☐ 1yıl ☐ 2yıl ☐ 3yıl ☐ 4yıl ☐ 5yıl ☐ 6yıl ve Üzeri
Engelli Maaşı Alıyor musunuz?	☐ Evet ☐ Hayır
Spora yönelmenizde etkili olan faktör?	☐ Kendi isteğimle ☐ Ailem ☐ Arkadaşlarım ☐ Öğretmenim ☐ Diğer.....
Daha Önce Herhangi Bir Engelli Projesinde Görev Aldınız mı?	☐ Evet ☐ Hayır
Sosyal, Kültürel ve Sportif Faaliyetlere Katılır mısınız?	☐ Sık Katılırım ☐ Katılırım ☐ Nadiren ☐ Katılmam

EK 1. Özgüven Ölçeği, sayfa 2

ÖZGÜVEN		1	2	3	4	5
Aşağıda bazı ifadeler yer almaktadır. Her sorunun karşısında bulunan; (1)Hiç Katılmıyorum (2) Katılmıyorum (3) Kararsızım (4) Katılıyorum ve (5) Tamamen Katılıyorum anlamına gelmektedir. Lütfen her ifadeye mutlaka TEK yanıt veriniz ve kesinlikle BOŞ bırakmayınız. Sizi tanımlayan en uygun yanıtları vereceğinizi ümit eder katkılarınız için teşekkür ederim.		Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1	Kendimi başarılı bir insan olarak görürüm.	1	2	3	4	5
2	Başkalarının yanında heyecanımı kontrol edebilirim.	1	2	3	4	5
3	Seçimlerimde başkalarına bağımlı değilimdir.	1	2	3	4	5
4	Yaşamdaki zorluklarla baş edebilirim.	1	2	3	4	5
5	Benim için aşılamayacak sorun yoktur.	1	2	3	4	5
6	Başkalarının görüşlerine saygı gösteririm.	1	2	3	4	5
7	Problemlerimin üstesinden gelebileceğime inanırım.	1	2	3	4	5
8	Sosyal etkinliklere katılmaktan çekinmem.	1	2	3	4	5
9	Verdiğim kararların arkasında dururum.	1	2	3	4	5
10	Kendi kendime yetebileceğime inanırım.	1	2	3	4	5
11	Aktif birisi olduğumu düşünürüm.	1	2	3	4	5
12	Öz-eleştiri yapabilirim.	1	2	3	4	5
13	Anlamadığım konularda başkalarına soru sorabilirim.	1	2	3	4	5
14	Yeni girdiğim ortamlara uyum sağlarım.	1	2	3	4	5
15	Kendimle barışık bir insanım.	1	2	3	4	5
16	Gerektiğinde sonuna kadar hakkımı savunurum.	1	2	3	4	5
17	İstedğim şeyleri elde etmek için mücadele edebilirim.	1	2	3	4	5
18	Kendimi rahat bir şekilde ifade edebilirim.	1	2	3	4	5
19	Kendimi ve başkalarını olduğu gibi kabul ederim.	1	2	3	4	5
20	Çevremde yeteri kadar güvenebileceğim insan vardır.	1	2	3	4	5
21	Sorumluluk almaktan çekinmem.	1	2	3	4	5
22	Diğer insanların eleştirilerini anlayışla karşılayabilirim.	1	2	3	4	5
23	Sıkıntılı anlarımda bile olumlu düşünmeye çalışırım.	1	2	3	4	5
24	Ön plana çıkmaktan korkmam.	1	2	3	4	5
25	Başarısız olduğumda hemen pes etmem.	1	2	3	4	5
26	Başka insanlarla kolaylıkla iletişim kurabilirim.	1	2	3	4	5
27	Değerli birisi olduğuma inanırım.	1	2	3	4	5
28	Kolay arkadaş edinebilirim.	1	2	3	4	5
29	Düşüncelerimi ifade ederken başkalarından çekinmem.	1	2	3	4	5
30	Kolay karar verebilirim.	1	2	3	4	5
31	Sosyal bir insan olduğuma inanırım.	1	2	3	4	5
32	Kendimi severim.	1	2	3	4	5
33	Başka insanların övgülerini hak ettiğime inanırım.	1	2	3	4	5

EK 1. Sosyal İstenirlik Ölçeği, sayfa 3

	SOSYAL İSTENİRLİLİK	1	2	3	4	5
	Aşağıda bazı ifadeler yer almaktadır. Her sorunun karşısında bulunan; (1)Hiç Katılmıyorum (2) Katılmıyorum (3) Kararsızım (4) Katılıyorum ve (5) Tamamen Katılıyorum anlamına gelmektedir. Lütfen her ifadeye mutlaka TEK yanıt veriniz ve kesinlikle BOŞ bırakmayınız. Sizi tanımlayan en uygun yanıtları vereceğinizi ümit eder katkılarınız için teşekkür ederim.	Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1	Verdiğim kararlardan dolayı asla pişmanlık duymam.	1	2	3	4	5
2	Birinin arkasından kesinlikle kötü şeyler konuşmam.	1	2	3	4	5
3	Bana yönelik eleştirileri her zaman dikkate alırım.	1	2	3	4	5
4	Hayatımda hiç hırsızlık yapmadım.	1	2	3	4	5
5	Bir şeyi kafama koyduğumda diğer insanlar nadiren fikrimi değiştirebilir.	1	2	3	4	5
6	Kendi kaderimi yazabileceğimi düşünürüm.	1	2	3	4	5
7	Bana ait olmayan şeyleri asla almam.	1	2	3	4	5
8	İş veya okuldan izin almak için hasta numarası yapmam.	1	2	3	4	5
9	Verdiğim kararlara çok güvenirim.	1	2	3	4	5
10	Kesinlikle sokağa çöp atmam.	1	2	3	4	5
11	Araç kullanırken hız limitini aşmam.	1	2	3	4	5
12	Diğer insanların benim hakkımda ne düşündüğünü dikkate almam.	1	2	3	4	5
13	Kendime karşı her zaman dürüst davranırım.	1	2	3	4	5
14	Suçlu duruma düşme ihtimalim olmasa bile her zaman yasalara uyarım.	1	2	3	4	5
15	Tamamen mantıklı bir insanım.	1	2	3	4	5
16	İnsanların özel bir şeyler konuştuğunu duyarsam dinlemekten kaçınırım.	1	2	3	4	5
17	Zihnimi dağıtan bir düşünceden uzaklaşmak benim için zor değildir.	1	2	3	4	5
18	Hatalarımı kesinlikle gizlemem.	1	2	3	4	5
19	Kötü alışkanlıklarımı terk etmek bana zor gelmez.	1	2	3	4	5
20	Duygularımın yoğunlaşması düşüncelerimde önyargılı olmama neden olmaz.	1	2	3	4	5
21	Mağaza eşyalarına zarar veririm kesinlikle bu durumu görevlilere bildiririm.	1	2	3	4	5
22	Diğer insanlar hakkında dedikodu yapmam.	1	2	3	4	5
23	İnsanlara yönelik ilk izlenimimde yanılmam.	1	2	3	4	5
24	Çok mecbur olsam bile yalan söylemem.	1	2	3	4	5
25	Hiçbir kötü alışkanlığım yoktur.	1	2	3	4	5
26	Yaptığım işlerde her zaman doğru adımlar atarım.	1	2	3	4	5
27	Asla cinsel içerikli kitap veya dergi okumam.	1	2	3	4	5
28	Kesinlikle küfür etmem.	1	2	3	4	5
29	Alışverişlerde para üstünü fazla aldığım durumlarda hemen geri veririm.	1	2	3	4	5

EK 2. Bedensel Engelliler Spor Federasyonu İzin Yazısı

TÜRKİYE BEDENSEL ENGELLİLER SPOR FEDERASYONUNA

Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsünde hazırlamakta olduğum “Sporcu ve Sporcu Olmayan Bedensel Engelli Bireylerin Özgüven ve Sosyal İstenirlik Durumlarının Karşılaştırılması” başlıklı yüksek lisans çalışmamda sporcu ve sporcu olmayan bedensel engelli bireylerin görüşlerine ihtiyaç duymaktayım. Ekte tezimle ilgili bilgiler ve kullanmak istediğim ölçme aracının bir kopyasını sunuyorum. Tamamen gönüllülük esasına dayalı olarak uygulamamın Batman ve Gaziantep illerinde yapılabilmesi için federasyonunuz tarafından izin verilmesi hususunda;

Gereğini arz ederim. 22.10.2015

Arş. Gör. Erhan ŞAHİN

İletişim adresi: Siirt Üniversitesi, BESYO Müd.
Tel: 05548199977

ÖZGEÇMİŞ

10.07.1984 yılında Gaziantep'te doğdum. İlk, orta ve lise öğrenimimi Gaziantep'te tamamladım. 2006 yılında Fırat Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Spor Yöneticiliği bölümünü kazanıp 2011 yılında mezun oldum. 2014 yılında Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans programında okumaya hak kazandım. Yine 2014 yılında Siirt Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokul'una araştırma görevlisi olarak atandım ve halen aynı kurumda çalışmaktayım.

